

VRB/1/1999.
VRB-1/1998-2002.

J e g y z ő k ö n y v

**az Országgyűlés választási rendszer reformját előkészítő
eseti bizottságának**

1999. március 16-án (kedden) 10 órakor
az Országház főemelet 37-38. számú üléstermében
megtartott üléséről

Napirend:

1. A bizottság működési rendjének megvitatása

Elnököl: Dr. Pokol Béla (FKGP), a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Vicai Erika és Holpert Elvira

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről:

Dr. Pokol Béla (FKGP), a bizottság elnöke

Dr. Lamperth Mónika (MSZP), a bizottság alelnöke

Dr. Kóródi Mária (SZDSZ), a bizottság alelnöke

Dr. Rubovszky György (Fidesz)

Dr. Salamon László (Fidesz)

Dr. Turi-Kovács Béla (FKGP)

Dr. Balsai István (MDF)

Dr. Horváth Balázs (MDF)

Dr. Wiener György (MSZP)

Balczó Zoltán (MIÉP)

Dr. Fenyvessy Zoltán (MIÉP)

Meghívott:

Dr. Tóth Zoltán államtitkár (Belügyminisztérium)

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 10 perc)

Hiba! A könyvjelző nem létezik.

DR. POKOL BÉLA (FKGP), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Üdvözlöm a bizottság tagjait! Először is hadd tegyek egy javaslatot. Ma alapvetően a tematikát tudnánk egyeztetni, és bizonyos eljárási kérdéseket kellene megvitatni. Az egyik többek között a zárt vagy nyílt ülés kérdése. Azt javasolnám, hogy amíg ebben a kérdésben döntünk - érdemi vita nem lesz, csak az eljárási kérdések kapcsán arról lesz szó, hogy mi legyen a fő szabály -, addig küldjük ki az újságíró urakat. Utána pedig, amikor eldől, hogy a tényleges ülés zárt lesz, vagy nyílt lesz - attól függ, hogy a többség melyiket támogatja -, attól függően értesítjük őket.

Ki kíván szólni? (Dr. Kóródi Mária jelentkezik.) Megadom a szót Kóródi alelnök asszonynak.

Hiba! A könyvjelző nem létezik. DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Nekem ehhez az a hozzátennivalóm, hogy véleményem szerint amíg nem döntünk a zárt ülés elrendeléséről, addig - a pillanatnyi házszabályi rendelkezések szerint - az újságíróknak jelen kell lenniük.

ELNÖK: Köszönöm szépen. További hozzászólás van-e?

DR. LAMPERTH MÓNIKA (MSZP): Elnök Úr! A következőt javaslom. Miután most az eljárási kérdésekről beszélünk, a választási reform témáiról, nem látom akadályát annak, hogy végig nyilvános ülés folyjék. Természetesen ennek részeként majd dönteni kell arról, hogy a továbbiakban hogyan ülésezik a bizottság. Ez egy másik kérdés. Azt gondolom hogy ha van érdeklődés a sajtó részéről, akkor ennek most ne vessünk gátat.

ELNÖK: További hozzászólás van-e?

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Lamperth Mónika hozzászólásához kapcsolódva azt javaslom, hogy az ülések zárt vagy nyílt jellegének kérdését, az üléseken született közbenső eredmények publicitásának kérdését ma utolsóként tárgyaljuk meg. Természetesen a mai ülés nyílt ülésként lett meghirdetve, ezért a sajtó - érdeklődésének megfelelően - ezen hadd legyen jelen. Azt javaslom, hogy az ülés végén tárgyaljuk meg ezeket a kérdéseket. Így menetközben nem alakul ki olyan helyzet, hogy ha netán zárt ülés mellett dönt a bizottság, akkor megszakad a sajtó részvétele. Talán ez nem is lenne udvarias.

Hiba! A könyvjelző nem létezik. Hiba! A könyvjelző nem létezik.

ELNÖK: Köszönöm. Nem látok több jelentkezést. Lényegében az eljárási kérdéseket ma megvitatjuk, és döntünk. Utoljára teszem fel azt a kérdést - Salamon László képviselő úrral egyetértve -, hogy a későbbiek folyamán az ülések zártak, vagy nyíltak legyenek-e, és e döntésnek megfelelően megy tovább az ülés. Köszönöm szépen.

A mai alakuló ülés egyetlen témaköre lényegében a bizottság tematikájának meghatározása. Hadd jelezzem, hogy 1997-ben már volt egy hatpárti, illetve hétpárti választási reformot előkészítő bizottság, és néhányan itt vagyunk azok közül, akik akkor abban részt vettek. Az annak megfelelő eljárásnak megfelelően állítottam össze a tematikát, tudniillik akkor a főbb választási kérdéseket - amelyek vitakérdést jelentettek - összeállította a bizottság, majd utána az egymást követő üléseken ennek a sorrendjében haladt előre. Felvázoltam azokat a témákat, amelyek meglátásom szerint politikai vitatémát vagy választási vitatémát jelentenek. Hadd jelezzem, hogy tulajdonképpen ez egy kiinduló anyag éppen azért,

hogy ne rögtön nulláról kezdjük az összeállítást. Ha a bizottság úgy dönt, akkor további témákat kiemelünk - vagy kiegészítjük -, és nem kerül bele a munkarendbe. A választási reform témája, ez az anyag tényleg egy kiinduló anyag, konkrétabb javaslatot nem jelent. Ha ebben dönteni tudnánk - a sorrend tekintetében is fontos a döntés -, akkor a következőkben a bizottság munkája eredményesebb lehetne.

Hadd jelezzem, hogy - az eddigi különböző bizottsági tapasztalatokat figyelembe véve - néhány kérdésben döntenünk kell. Hadd soroljam fel ezeket! Ezek azok az eljárási kérdések, amelyekben nekünk ma mindenképpen döntenünk kell. Hadd jelezzem, hogy vannak bizonyos dolgok, amelyeket már eldöntött a hatpárti megállapodás, illetve az ez alapján létrejött országgyűlési határozat. Ilyen a bizottság döntéshozatali mechanizmusa. Azt írja elő a határozat, amely alapján létrejöttünk, hogy a bizottság határozatképességéhez legalább öt frakció képviselőjének jelenléte szükséges, és a bizottság a határozatait legalább öt egyetértő szavazattal hozza meg. Ez az, ami bennünket köt. Tehát ez eldöntött kérdés. Ebből következik az, hogy ha öten vagyunk jelen, akkor mindenkinek a szavazata szükséges ahhoz, hogy döntenünk tudjunk. *(Dr. Balsai István és dr. Horváth Balázs megérkezik.)*

A következő eljárási kérdés - amit szintén eldöntött a létrehozó határozatunk - az, hogy a bizottságba minden képviselőcsoport két képviselőt delegál azzal, hogy a képviselőcsoportokat frakciónként egy szavazat illeti meg. Ez a másik.

A következő kérdés - amelyben nekünk döntenünk kell - az, hogy tart-e meghallgatást a bizottság. Ha igen, akkor kiket és milyen módon hallgat meg? Talán nincs igény arra, hogy erről most döntsünk, hanem ez folyamatosan alakul, tehát ez nem jelenti azt, hogy most mindenképpen ad hoc jelleggel döntenünk kell.

A következő azonban annál inkább fontos kérdés: az ülések összehívása és gyakorisága. A hatpárti megállapodás keretében voltak bizonyos jelzések arra, hogy lehetőleg bizottsági héten jöjjön össze *(Dr. Balsai István: Csak akkor!)* a bizottság. Ez jelenleg háromhetenkénti ülésezést jelentene. A bizottság többsége - több, mint a fele - az alkotmányügyi bizottság munkájában vesz részt. A kedd délután és a szerdai nap az alkotmányügyi bizottság üléseinek napja. Ez a fő szabály, ebben állapodtunk meg. Tehát a mai keddi - 10 órakor kezdődő - bizottsági ülést követi az alkotmányügyi bizottság ülése. Ha háromhetente keddenként 10 órakor tudnánk tartani bizottsági ülést, akkor - kiszámoltam - négy ülést tarthatnánk június 15-ig. Hat hónapra hoztak bennünket létre, ezért szeptember elején kell beszámolni. Szeptember elején tartanánk az ötödik ülésünket, amelyen lényegében a határozatot meg kellene hoznunk. Jelenleg az ülések összehívásáról és gyakoriságáról egyidejűleg döntünk. *(Dr. Salamon László jelentkezik.)*

Tessék, Salamon képviselő úr!

Hiba! A könyvjelző nem létezik. DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Csak alátámasztandó több egybevetést, a közös elképzelés indokaiként úgy látom, hogy a mi munkánk - persze majd most fogjuk meghatározni - valószínűleg nem kilóra lesz nagy mennyiségű, hanem minőségi jellegű lesz. Ezért jelentős szerepe van annak, hogy például modelleket dolgozzon ki a Belügyminisztérium, vagy egymás álláspontjait meg tudjuk vitatni a frakcióban is. Ez is azt indokolja, hogy ne az üléseket sűrítsük, mert annak nincs értelme, hanem legyen kellő idő a modellezés elkészítésére és az álláspontok kialakítására.

A másik - egy kicsit előre gondolkodva - az, hogy ha ez a bizottsági munka ígéretes, láthatóan értelme van, de nem fejeződik be a négy ülés eredményeként, akkor megelőlegezhető az a reménykedés vagy várakozás, hogy az Országgyűlés ezt a megbízási időt meg fogja tudni hosszabbítani. Tehát az se zavarjon minket, hogy most egész biztos, hogy belefér-e a végeredmény ebbe a hat hónapba. Ha láthatóan úgy alakul a tárgyalás menete, akkor a frakciók nyilván meg fogják tudni hozni ezt a döntést.

ELNÖK: Köszönöm. Turi képviselő úr következik, utána pedig Lamperth Mónika alelnök asszony.

DR. TURI-KOVÁCS BÉLA (FKGP): Köszönöm, elnök úr. Egy technikai és egy - talán - érdemi javaslatom lenne. A technikai jellegű javaslatom a következő. Az elnök úr említette a korábbi - mintegy két éven keresztül folytatott - szakértői és bizottsági előkészítő tárgyalásokat, amelyek '96-tól folytak. Azt gondolom, hogy ezzel kapcsolatban célszerű lenne az ott benyújtott írásbeli és előkészítő anyagokat beszerezni - nem a jegyzőkönyvekre gondolok -, különösen azokat, amelyek a BM-től érkeztek. Volt néhány olyan javaslat, amely azt gondolom, szakszerűnek tűnt, számításokon alapult. Ezeket feltehetőleg ma is lehetne bizonyos kiindulópontként használni. Ez lenne a javaslatom egyik része.

A másik része érdemi: a felsorolt pontokkal nagyjából egészében egyetértek, nyilván lehet még akár bővíteni, akár szűkíteni, de nem nagyon érdemes. Viszont nagyon fontos lenne meghatároznunk, hogy ezeken a pontokon belül milyen sorrendben kezdünk el tárgyalni. Ugyanis itt vannak olyan részek, amelyek esetében nézetem szerint az álláspontok viszonylag közel kerülhetnek, és vannak olyanok, amelyekben nagyon távol vannak. A célszerűség azt diktálná, hogy azokat a kérdéseket, amelyek tekintetében esély van arra, hogy közelebb kerülnek az álláspontok, vagy esetleg egyezségekre kerül sor, talán előre kellene venni, és csak ezt követően kellene azokkal foglalkozni, amelyek nem nagyon sugallják, hogy eredmény lesz. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Alelnök asszony!

DR. LAMPERTH MÓNIKA (MSZP): Köszönöm. Elsőként egy ügyrendi javaslatot szeretnék tenni. Először próbáljuk meg lezárni ezeket az eljárási kérdéseket. A képviselőtársam már érintette a választási reform témái című felsorolást. Azt hiszem, azt célszerű lenne külön tárgyalni. Az MSZP nevében el tudom fogadni ezt a tárgyalási menetrendet, tehát azt, hogy a bizottsági héten ülésezzünk, tehát háromhetente kedden délelőtt. Bár vagyunk néhányan, akiknek ez problémát jelent, de majd megoldjuk a saját bizottságainkban. A délelőtt 10 órai kezdés megfelelő időpont.

Egyetértek azzal, amit Salamon képviselő úr mondott a munka tartalmát illetően. Azt az őszinte reménykedését is osztom, ami arra vonatkozik, hogy a sánta ló az üggetőn célba fog érni. Remélem, hogy ez a bizottság érdemi munkával tudja lezárni ezt a félévet. Hogy utána hogyan tovább, azt gondolom, hogy erről ma még korai beszélni. Ezt a háromhetenkénti ülésezést a munka tartalma szempontjából is elfogadhatónak tartom.

Abban a kérdésben, amit elnök úr feltett, hogy a bizottság tart-e meghallgatást, kiket hív meg, és kiket milyen módszerrel hallgat meg, azt hiszem, ma még nem tudunk dönteni. Nem tudom, nem látom tisztán, hogy milyen helyzet adódik majd a bizottság munkája során, de ezt nem zárjuk ki. Azt hiszem, hogy ha most erről nem döntünk, akkor nem csukjuk be a kaput. Ha közben felmerül, hogy ilyen igény van, akkor a bizottságnak erre legyen lehetősége.

ELNÖK: Köszönöm. Kóródi Mária alelnök asszony következik, utána pedig Balczó képviselő úr a szó.

DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Köszönöm szépen. Tulajdonképpen az eddig elhangzottakkal egyetértek. Valójában időponti problémát látok a kedd délelőtt 10 órai kezdéssel kapcsolatban, mert az önkormányzati bizottság például mindig kedden délelőtt ülésezik. Ez azt jelentené, hogy gyakorlatilag nehéz lenne összehangolni. Szeretném

megkérdezni, hogy az alkotmányügyi bizottság tevékenységében vagy munkájában jelent-e problémát az, ha kedden délután tartanánk a bizottsági ülést. Délelőtt az alkotmányügyi bizottság ülésezne - azok az egyéb általános bizottságok, amelyek általában keddenként délelőtt kezdenek ülésezni, akkor dolgoznak -, és kedd délután folyna a választási rendszer reformját előkészítő bizottság munkája. Ha ennek nincs akadálya, akkor Hack Péter és a magam nevében ezt javaslom. Ha úgy gondolják, hogy az előző időpont a többi frakciónak kedvezőbb, akkor természetesen ezt elfogadjuk, tehát ebből nem csinálunk jelentős kérdést. Csak azt szeretném, ha megvizsgálnánk ezt az időpontot is.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Balczó képviselő úr a szó.

BALCZÓ ZOLTÁN (MIÉP): Köszönöm a szót. Számunkra a kedd délelőtt és a kedd délután is megfelelő, a keddi nap lenne célszerű. Ha át lehet tenni délutánra, akkor célszerűbb annak érdekében, hogy az alelnök asszony könnyebben részt vegyen az ülésen.

ELNÖK: Köszönöm. Az alkotmányügyi bizottság ülésével kapcsolatban mondanám, hogy lényegében bennünket nem érint, mert reggeltől estig itt vagyunk. Azonban 30 fős a bizottság, és például Csákabonyi képviselő úr és más képviselők a Fidesztől ugyanúgy vidékről, messziről járnak be. *(Dr. Kóródi Mária: Lehetne hétfőn is.)* A hétfői ülésezés kapcsán elég komoly harcot folytattak a vidéki képviselők, hogy lehetőleg - ha nincs valami komoly indok - kedd délutánra tegyék az ülést. *(Dr. Balsai István: Nekem ütközés van kedden délelőtt. Az alkotmányügyi bizottság jelen nem lévő tagjai azért kérték a délutánt, mert kedden délelőtt többek között ülésezik honvédelmi és a nemzetbiztonsági bizottság is.)* Igen, több vidéki képviselő is ezt kérte. Van-e további hozzászólás? *(Senki sem jelentkezik.)* Lényegében a kedd 10 órai kezdés maradt függőben. Egyet meg tudok tenni: délután felteszem a kérdést a bizottsági ülésünkön, hogy a bizottságunk hogyan döntene. Ha a bizottság beleegyezik, akkor legközelebb délutánra hívom össze. *(Dr. Kóródi Mária: Nem kardinális kérdés.)* Köszönöm szépen. Az ülések összehívását megbeszéltük.

Az ülések gyakoriságával kapcsolatban hadd jelezzem, hogy az egyik témakör az Európa parlamenti választási rendszer kialakítása. Ezt még egyik párt sem vitatta meg, és a pártok egymás között sem vitatták meg. Nem ártana erről beszélni úgy, hogy kialakuljon egy megalapozott politikai konszenzus Magyarországon. Tudniillik ha ezt a vitátjuk - megérdeklődtem az eseti bizottság költségvetését -, ez nyilván olyan horderejű kérdés, amely fontossá tenné, hogy személyes tapasztalatokat is szerezzünk Strasbourgban és Brüsszelben. A kérdés nyitott: van-e erre integrációs keret. Amennyiben a bizottság úgy dönt, hogy felveszi, akkor május végén ki tudnánk menni egy hétre Strasbourgba. Ezt lényegében a Külügyi Hivatal szervezné meg a frakcióvezetőkkel, kampányfőnökökkel együtt. A pártnak kell eldöntenie, mert az tudja, hogy akik benne voltak, milyen problémával küzdenek. Tehát május végén lenne egy egyhetes út. Ennyit a gyakoriságról. Négy ülésünk lenne, plusz egy egyhetes strasbourggi vagy brüsszeli... *(Dr. Balsai István: Kiszállás!)* Igen, kiszállás.

A következő kérdés az ülésen való részvétel és az állandó meghívottak körének kérdése. Hadd jelezzem, hogy a BM választási apparátusának főnöke, Tóth Zoltán államtitkár úr korábban is mindenképpen részt vett az ülésen. Úgy tűnik, hogy az ő részvétele adott. Kérem, hogy az állandó meghívottak kérdéskörében szóljanak hozzá! *(Senki sem jelentkezik.)* Nem kíván senki sem hozzászólni. Egyezünk meg abban, hogy állandó meghívottként jelen lesz Tóth Zoltán államtitkár úr és a bizottság tagsága.

A következő a frakciók szakértőinek részvétele a bizottságban. Indokát látjuk-e annak, hogy szakértők is részt vegyenek az ülésen, vagy úgyis mindenki, mielőtt idejön, egyeztet? Tessék, alelnök asszony!

DR. LAMPERTH MÓNICA (MSZP): Tisztelt Elnök Úr! Indokát látom annak, hogy a szakértők részt vehessenek az ülésen, hiszen lesz olyan fázisa a munkának, amikor nagyon komoly elmélyült szakmai kérdésekről is szót kell váltani a bizottságban. Bár nincs afelől kétségem, hogy a bizottság valamennyi tagja rendkívüli módon felkészült a választójogi kérdésekből, de mégis azt hiszem, szükségesnek mutatkozhat időnként, hogy részt vegyenek a szakértők is. Természetesen ez mind a nyílt, mind a zárt ülésre vonatkozna.

ELNÖK: Köszönöm. Balsai képviselő úré a szó.

DR. BALSAI ISTVÁN (MDF): Tisztelt Bizottság! Elnézést kérek a késésért, de frakcióülést kellett tartanunk. Ez volt az oka a késésnek. Ahhoz kapcsolódóan, ami indokok elhangzottak az alelnök asszony részéről, mi is osztjuk azt, emlékeztetve arra is, hogy ilyen ügyekben állandó bizottságként működött az alkotmány-előkészítést végző bizottság. A háromhetes terminuson belül esetleg lehetőséget lehet adni arra, hogy szakértői szintű egyeztetések, előkészítések megvalósulása keretében alakíthassuk ki az álláspontokat. Tehát mindenképpen szeretném támogatni azt, hogy legyenek benevezett vagy a frakciókra bízott módon foglalkoztatott szakértők. A költségeket a frakciók állják - gondolom, ez így indokolt. Legyen egy fórum, ahol ilyen keretek között nem a képviselők találkoznak, hanem esetleg a szakértők, és akkor ez egy intenzív munka műhelye lenne.

ELNÖK: Köszönöm. A szakértők meghívása mellett két felszólalás hangzott el. Vita nem alakult ki, ezért megállapodhatunk abban, hogy függetlenül attól, hogy az utolsó kérdés szerint zárt, vagy nyílt ülésen dönt a bizottság, a szakértők mind a két esetben részt vehetnek az ülésen.

A következő a helyettesítés módja és rendje. Az eddigiekben a főbizottságok és az ad hoc bizottságok esetében az volt a rend, hogy két fő volt jelen egy szavazattal, és ha egy részt tudott venni, akkor nem volt probléma. Ha egy frakció részéről senki nem tud részt venni, akkor merül fel a helyettesítés rendje. Van egy lehetséges javaslat, amit persze rögtön elvethetünk: korábban úgy volt, hogy egy másik frakció egyet tudott helyettesíteni. Kormánypártiak és ellenzékiek esetében nem kizárt. Ha az egyik frakció nincs itt, akkor megteheti, hogy egy másikat helyettesítsen, és megbízást adjon. Ez eddig így volt, de eltekinthetünk ettől. Nem látok kibontakozni vitát, ezért elméletileg adott ez az elvi lehetőség azzal, hogy csak egyet helyettesíthet. Az alkotmány-előkészítő és -szövegező bizottságban volt olyanra példa, hogy egy ember négy frakciót helyettesített. (*Derültség.*) Ez már a végén volt így, amikor kezdett a dolog kifulladásra. Tehát abban egyezzzünk meg, hogy egyet helyettesíthet. Így kérem bevenni a jegyzőkönyvbe a helyettesítés rendjét!

A következő, amiről döntenünk kell, a bizottsági dokumentumok kérdése és azok nyilvánossága. Ez összefügg az utolsó kérdéssel, ezért rögtön felteszem az alapkérdést, mert eljutottunk eddig: feltehetjük, hogy a bizottság képviselőjét - mivel állandó elnök van - a bizottság elnöke látja el. Ezzel kapcsolatban egy alkérdés is van. Bár, ha a végén úgy döntünk, akkor abba csúszik bele, hogy ha jelen lesznek a sajtó képviselői, akkor gyakorlatilag nyilvánvalóan fel sem merül, hogy egy központi interpretátor lenne a bizottsági ülés végén. Ez csak zárt ülés esetén képzelhető el. Tehát összefügg a bizottság döntése a zárt vagy nyílt ülés kérdésével. Ha zárt lenne, akkor elképzelhető, mert az alkotmánybíró-jelölésnél volt olyan, amikor mindig az elnököt bíztuk meg azzal, hogy a kialakult konszenzusról beszéljen. Most ez nyilván eleve elesik.

Tessék!

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Elnök Úr! Úgy gondolom - a korábbi ilyen hasonló egyeztetések tapasztalatait illetően -, hogy az ülés zárt, vagy nyílt legyen, az ülések eredményeinek az interpretációja és az anyagok publikussága összefüggő kérdéskör. Azt javaslom, hogy ezt együtt beszéljük meg, hiszen például a bizottság álláspontjának kifejezésre juttatása, megjelenítése a nyilvánosság előtt esetleg más akkor, ha nyilvánosak az ülések, és más akkor, ha zártak.

ELNÖK: Köszönöm. Rögtön az alapkérdésre kell rátérnünk, és ettől függően alakul ez a kérdés. Az ülések nyílt vagy zárt jellege a kérdés. Hadd mondjam el, hogy azért tettem azt a javaslatot - a bizottságnak erről valóban szavaznia kell -, mert ismerjük a korábbi másfél évi előkészítést, illetve eleve a választás bármilyen alapkérdésének vagy kisebb kérdésének is nagyon komoly politikai konzekvenciái vannak. Úgy gondoltam, hogy nagyon kicsi az esélyünk - "sánta ló az ügetőn" az esélye, ahogy alelnök asszony mondta -, hogy mégis lesz esélyünk bizonyos kérdésekben megállapodásra jutni. Úgy gondoltam, hogy a konszenzusra való törekvés jobb lenne, és ezért gondoltam a zárt ülést. De egy sor vélemény már elhangzott, amely a nyílt ülés mellett döntene.

Mielőtt erről döntenénk, Salamon képviselő úr a szó.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Az előbb azt mondtam, hogy több korábbi eljárás tapasztalatai rendelkezésünkre állnak. Szeretnék hivatkozni az alkotmány-előkészítő bizottság 2,5 éves munkájára. Mindaz áll, amit elnök úr mondott. Tapasztalataim szerint a zárt ülés konszenzuskeresése valóban nagyobb lehetőséget szokott teremteni. A zárt ülés előnye az, hogy olyankor egyetlen résztvevő sincs arra inspirálva, hogy ne feltétlenül és száz százalékosan az érdemi kérdésekre koncentráljon, hanem esetleg van egy olyan inspirációja, hogy a nyilvánosság előtti szereplés is bizonyos értelemben befolyásolja a véleményt. Ezért is volt minden ilyen hasonló tanácskozás zárt jellegű, amihez viszont rögtön hozzáteszem, hogy nagyon világosan kerülni kell bármilyen olyan látszat keltését, hogy ezt a zárt ülést egyfajta valamiféle titkosság és misztikum lengje körül. Úgy gondolom, hogy az ülések eredményéről a bizottságban kialakult egyetértő vélemény alapján folyamatosan tájékoztatni kell a nyilvánosságot, a sajtót, a televíziót. Ennek a módjáról lehet külön is nyilatkozni. Az alkotmány-előkészítő bizottságban mindig megállapítottuk azt, hogy lényegében mi az adott tárgyalási szakasz eredménye, és akkor azt az elnök, az Országgyűlés elnöke - mert ő volt az alkotmány-előkészítő bizottság elnöke - a nyilvánosság tudomására hozta. Az anyagokat pedig anélkül, hogy bármilyen titkos kategóriát kaptak volna, nem publikus anyagként kezeltük.

Az eddigi tapasztalatokra támaszkodva valamilyen ilyesféle megoldással valósulhat meg az, hogy nem valamilyen rossz értelemben vett kampányolás célját szolgálja a bizottsági ülés, hanem igazán az érdemi munkát, de semmiben sem lenne elzárva a nyilvánosság az információk elől. A nyilvánosság minden lényeges információt megkapna a tárgyalások menetéről. Úgy gondolom, az eddigi tapasztalatok tükrében az lenne a szerencsés, ha ez az eseti bizottság is ugyanezt a munkarendet választaná. Az elnök úr egyébként részt vett az alkotmány-előkészítő bizottság munkájában az elmúlt ciklusban is, mint nagyra becsült szakértő, tehát megvannak a tapasztalatai.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Turi-Kovács képviselő úr a szó.

DR. TURI-KOVÁCS BÉLA (FKGP): Azt gondolom, nem feltétlenül gyakorlati a kérdés, hogy a több órásnak ígérkező bizottsági üléseken egyáltalán mindvégig jelen kell-e lennie a sajtónak, ez a saját szempontjaink szerint kívánatos megoldás-e. Amikor a napirendet megtárgyaljuk, az a része olyan legyen, hogy a sajtónak megfelelő lehetősége legyen arra,

hogy erről hírt tudjon adni. Egyet kell értenem Salamon képviselőtársammal, nevezetesen abban, hogy a teljes körű tájékoztatásnak a bizottsági ülés végén kell megtörténnie. Én magam is attól tartok, hogy ellenkező esetben mértéktelenül elhúzódnának a viták, nagyon nehezen lehetne bármiféle közelítéseket megvalósítani. Erre tényleg számos példa van.

ELNÖK: Köszönöm. Kóródi alelnök asszonyé a szó.

DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Köszönöm szépen, elnök úr. Számomra elfogadható a nyilvános ülés, és a zárt ülés mellett is látok komoly érveket. Csak azt szeretném felvetni, hogy a hatpárti egyeztetések során a megállapodás - ha írásban nem is került rögzítésre minden vonatkozásában - végső soron arról szólt, hogy ennek a bizottságnak a működése az alkotmány-előkészítő bizottság működési rendje szerint kerül meghatározásra. Ez nem jelenti azt, hogy nem térhetünk el adott esetben attól a módszertől, amit az alkotmány-előkészítő bizottság annak idején magára nézve kötelezőnek tartott. Szeretném jelezni, hogy a hatpárti egyeztetések során ez a kérdés így merült fel. Ezt ugyan nem foglaltuk írásba, de gyakorlatilag ezt szóban mindenki elfogadta.

Következésképpen megfontolandónak tartom mindazokat az érveket, amelyek a hatékonyság mellett szólnak, és annak a rendszernek az alkalmazását, amelyet az alkotmány-előkészítő bizottság a működése során követett, azzal együtt, hogy a sajtó tájékoztatását nem tartanám egyedül az elnök úr feladatának, hanem az alelnökökkel együtt - feltehetően hárman - való tájékoztatást tartanék elfogadhatónak. A sajtó tájékoztatását a napirendekről elég nehéz úgy elképzelni, hogy bejönnek, meghallgatják a napirendet, aztán utána kimennek. Ennek nem nagyon látom értelmét. Amennyiben a zárt ülés mellett döntünk, akkor az legyen zárt ülés. Valójában nem is úgy fogalmaznám meg, hogy ezek az ülések zártak. Úgy fogalmaznám meg, hogy ezek olyan munkaiülések, amelyekről a részletinformációkat egységesítve, tehát olyan módon kell kiadni, hogy az szakaszonként legyen. Való igaz, hogy nagyon kemény és nagyon súlyos politikai indulatokat, érdekeket lehet részletkérdésekben a vita során indukálni, és erre nem biztos, hogy szükség van.

ELNÖK: Köszönöm. Lamperth Mónika alelnök asszony!

DR. LAMPERTH MÓNIKA (MSZP): Mi a nyilvános ülések mellett vagyunk, annak minden előnyével és hátrányával együtt. A hátrányokról itt már szó esett, ezért erről nem kívánok beszélni. Valószínűleg önöknek igazuk van abban, hogy gyorsabban lehet dolgozni, ha az azonnali visszatükröződés veszélyét kisebbnek érzik a képviselők. De azt gondolom, a nyilvánosságának van olyan előnye is, hogy a munka folyamatában tudja követni a sajtó és ezen keresztül a nyilvánosság az egyes politikai csoportok álláspontját a különböző kérdésekben. Amennyiben a többség mégis amellet dönt, hogy zárt ülésen dolgozzon a bizottság, akkor támogatjuk Kóródi alelnök asszonynak azt a javaslatát, hogy az elnök és az alelnökök együtt adjanak tájékoztatást a zárt ülés után a nyilvánosság számára. Természetesen minden olyan kérdés, amely a nyilvánosságot érdekli, részletkérdés. Azt gondolom, hogy arra lehessen választ adni, tehát a sajátos zárt ülések technológiájára kellene rátérni. Ez nem úgynevezett államtitok vagy szolgálati titok kibeszélését jelentené, hanem mindösszesen azt, hogy a vita folyamata nem a nyilvánosság előtt zajlik. Szeretném még egyszer megerősíteni, hogy az elmondottak arra az esetre vonatkoznak, ha a többség a zárt ülés mellett foglal állást.

ELNÖK: Köszönöm, alelnök asszony. Négyen jelentkeztek: Turi-Kovács Béla, Salamon képviselő úr, Balczó képviselő úr, Horváth Balázs. Turi-Kovács Béláé a szó.

DR. TURI-KOVÁCS BÉLA (FKGP): Szeretnék utalni a határozati javaslat 9. pontjára, amely azt mondja, hogy a bizottság a munkájáról rendszeresen tájékoztatja a nyilvánosságot. Úgy gondolom, ennek a talaján maradunk akkor, ha azt mondjuk, hogy arról, amiről tájékoztatást kell adni - amiben megállapodtunk -, a tájékoztatást a bizottság elnöke adja meg. Ezzel szemben teljesen egyetérték azzal, amiről Lamperth Mónika képviselőtársam szólt, nevezetesen azzal, hogy senkit nem akadályozna meg abban, hogy további információkkal szolgáljon a sajtó részére. Megítélésem szerint a bizottság bármely tagjának ez a lehetőség nyitva van. Azért tartanám lényegesnek, hogy az elnök adja meg ezt a tájékoztatást, mert azok a tájékoztatások megítélésem szerint arra szorítkoznak, amiben egyetértés van, tehát amiről egyértelműen azt lehet mondani, hogy elfogadott határozat vagy elfogadott nézet van.

A másik része az, amiről azt gondolom, hogy már mindannyian szóltunk. Valóban mindkét lehetőség mellett számos érvet lehet felsorolni. Mégis azt gondolom, hogy ha a tájékoztatásnak ezt a formáját, amit az előbb próbáltam felvázolni, kölcsönösen elfogadjuk, akkor adott az, hogy a nyilvánosság megfelelő tájékoztatást kapjon.

ELNÖK: Köszönöm. Salamon képviselő úr!

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Megmondom őszintén, nem számítottam arra, hogy a zártság és nyilvánosság kérdésében nem lesz egységes a vélemény. Csak jelezni szeretném, hogy nyilván erre a kérdésre is vonatkozik a bizottság felállítására vonatkozó határozat 6. pontja, miszerint a bizottság a határozatait legalább öt egyetértő szavazattal hozza meg. Ha két frakció nem ért egyet valamiben, akkor nem többségi elvvel dől el a kérdés. Azt végig sem akarom játszani, hogy mi van akkor, ha egy működés mellett sincs meg az öt szavazat. De nem is ilyen irányban vetem fel a problémát, csak sajnálkozom afölött, hogy láthatóan nem alakult ki konszenzus. Megkérdem Kóródi Máriát - mert ő hivatkozott a mögöttes megállapodásra, és nyilván tudja; én annál az elemnél nem voltam jelen -, hogy az előzetes megegyezés hatpárti volt-e abban az ügyben. Tehát a Szocialista Párt is egyetértett azzal a megállapodással, hogy hogyan fog működni ez a bizottság?

ELNÖK: Elnézést kérek, most nem Kóródi Máriának adom meg a szót, bár ő is jelentkezett. A jelentkezés sorrendjében először Balczó úrnak, Horváth úrnak, Wiener Györgynek, majd Kóródi Máriának adom meg a szót. Mindenki ki tudja fejteni a véleményét. Amikor alelnök asszonyra kerül a sor, természetesen válaszolni fog a kérdésre.

BALCZÓ ZOLTÁN (MIÉP): Köszönöm a szót. Megértem azokat a tapasztalatokat, amelyek alapján az az igény hangzott el, hogy az alaphelyzet zárt ülés legyen. Ugyanakkor mi, akiknek ilyen típusú tapasztalatunk nincsen, és bizonyos elvek alapján próbálunk ebben a kérdésben álláspontot kialakítani, úgy látjuk, hogy lehetnek olyan tárgyalási témák, amelyek igénylik a zárt ülést, és akkor célszerű azokban a témákban zárt ülést elrendelni. Ugyanakkor alapjaiban nem látjuk sem a személyiségi jogok esetleges sérelmét, sem olyan titkok sajtó elé kerülését, amelyek a zárt ülésnek, mint alaphelyzetben elfogadott módszernek a támogatását igényelnék. Természetesen tudjuk azt, hogy miközben választási elvekről és módszerekről beszélünk, emögött határozottan megjelennek pártok érdekei, nem is feltétlenül kormánypárti és ellenzéki oldalon válva el. Nyilván ezeket vállalnunk kell. Tehát mi úgy gondoljuk, hogy alkalmanként zárt ülést kell tartani, de alaphelyzetben nem látjuk eléggé megerősítve, hogy ez legyen az alap.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Horváth Balázs képviselő úr!

DR. HORVÁTH BALÁZS (MDF): Nehezen találom annak logikai indokát, hogy a bizottság folyamatosan zárt ülést tartson. Olyan kardinális kérdésekben, politikai kérdésekben kell döntenie, amelyek esetében a részkérdések esetleges kétséges volta, vagy egy részkérdésben történt megállapodás, vagy egy megállapodás elmaradása az egész konszenzust felboríthatja. Pontosan ezért életveszélyes helyzetben van a zárt ülés esetében a nyilatkozó, hiszen esetleg olyan markáns politikai álláspontkülönbséget kell megfogalmaznia, amelynek absztrahálására adott esetben egyszerűen technikailag nincsen lehetősége, nincsen módja. Pontosan ezért egyszerűen az elnök úr kérdése okából sem javaslom azt, hogy ő tartson tájékoztatót, még azt sem, hogy a két alelnökkel együtt, mert akkor is kimaradnak olyan markáns politikai álláspontok - esetleg részletkérdésben -, amelyek hangsúly vagy nyilvánosság nélkül maradhatnak.

Akceptálom azt a Salamon László-féle aggályt, hogy gördülékenyebb és nem annyira átpolitizált a munkánk akkor, ha zárt ülésen dolgozunk. Viszont ennek pandanjaként hadd mondjam el, hogy ez egy olyan súlyú politikai kérdés, amelyben most döntenie fogunk, amit nem lehet eléggé átpolitizálni. Ahogy Balczó képviselő úr mondta, itt nemcsak politikai filozófiák fognak megjelenni, hanem kőkemény pártérdekek, amelyek esetleg még a koalíciós határt, vagy az ellenzéki közös platformot is átlépik. Ezért azt javaslom, hogy ha az általános szabály - implicite Balczó képviselő úr fogalmazta meg, ezért hozzá csatlakoznék - az, hogy nyilvános üléseket tartunk, én a magam részéről természetesen tudomásul veszek egy ellenkező irányú döntést. Ahogy az MSZP képviselője is mondta, ezen az ez irányú konszenzus nem fog múlni. Lehetségesnek, ad absurdum szükségesnek tartom, ha ezek fennforognak, megjelennek meggyőzően, hogy zárt ülést tartson a bizottság rendhagyó kivételként. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Wiener György képviselő úré a szó.

DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Tisztelt Bizottság! Azokkal a véleményekkel értek egyet, amelyek a nyílt ülés mellett érvelnek. Tudniillik a nyílt ülés hátrányai megítélésem szerint sokkal csekélyebbek, mint a zárt ülésekből fakadó problémák. A zárt ülés a politikai vitákat mindenféleképpen csak látszólag rejti el a nyilvánosság elől. Mihelyt kiderül, hogy a konszenzus megszületése alapkérdésekben milyen nehezen történik, azonnal megkezdődnek a nyilatkozatok, függetlenül attól, hogy hivatalosan ki az, aki a bizottság véleményét a sajtó, a nyilvánosság számára közvetíti. Teljesen egyértelmű, hogy egyetlen bizottsági tagot sem lehet elzárni attól a lehetőségtől, hogy nyilatkozzon. A következő üléseknek akkor az lesz a tárgya, hogy ki miért nyilatkozott. Még a munka sem halad jobban, tudniillik az egymás kölcsönös felelősségre vonásának időszaka következik be, hiszen fennáll annak a veszélye, hogy a konszenzus hiányát a felek egymásra hárítsák. Amennyiben az ülések nyíltak, abban az esetben a sajtó képviselői is itt tartózkodnak, és érzékelik azt, hogy a konszenzus megteremtésével kapcsolatosan milyen problémák jelentkeznek.

Turi-Kovács Béla képviselőtársam azt fejtegette, hogy azon kérdésekről kell tájékoztatni a sajtót, amely kérdésekben konszenzus született. Az én megítélésem szerint a sajtót, a nyilvánosságot elsősorban azok a kérdések fogják érdekelni, amelyekről a konszenzus még nem született meg. Ezen túlmenően a bizottságnak viszonylag csekély létszáma van, 12 fő. Ez garancia lehet arra, hogy ne kifelé történő szerepjátszás menjen végbe, ne ez domináljon a tanácskozáson, hanem az legyen a meghatározó, hogy érdemi kérdésekben hogyan tudunk előrelépni. Amennyiben valamilyen ok miatt szükségesnek látszik a zárt ülés, abban az esetben kivételes formaként megítélésem szerint ez is elképzelhető, de nem lehet meghatározó.

Végezetül még egy megjegyzés: úgy ítélem meg a ma reggeli sajtómegjelenésből is, hogy van érdeklődés a bizottság munkája iránt, ezért e téren ne okozzunk csalódást a sajtónak.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Alelnök asszonyé a szó.

DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Köszönöm szépen. A hatpárti megbeszéléseken ilyen kötelező érvényű megállapodás nem született. A hatpárti megállapodás során, vagy a tárgyalások során eredetileg úgy merült fel ez a probléma, hogy valójában munkabizottságként működik ez a parlamenti bizottság, előkészítő jelleggel, ahol a munkaülések és a munka módszertana hasonló az alkotmány-előkészítő bizottsághoz. Azonban senki nem nyilatkozott. Nagy különbség az, hogy az alkotmány-előkészítő bizottság tagjai magukra nézve kötelezőnek tartották, hogy utána nem nyilatkoznak. Csak azok a nyilatkozatok mentek ki, amelyekre az elnök felhatalmazást kapott. Ez segítette elő a munkát. Egy bizottság ettől válik valóban munkabizottsággá.

Itt most valójában arról döntünk, hogy egy ilyen munkabizottságként működünk, vagy pedig parlamenti bizottságként. Ha munkabizottságként működünk, akkor az a lényeg, hogy azok a markáns vélemények úgy jelenhetnek meg, hogy kifelé nem kerül publikálásra senki által, az illető által, saját maga által sem, mások által meg pláne nem kerül nyilvánosságra, és amikor összezsizsolódnak az álláspontok, akkor kerül nyilvánosságra. Ez az értelme annak, hogy öt igen szavazat kell valamihez.

Ha ezek a dolgok nem épülnek egymásra, akkor ez egy parlamenti bizottság, amelynek teljesen természetes, hogy nyilvánosságot kell biztosítani. Tekintettel arra, hogy eléggé markánsan jelent meg két frakciónak az az álláspontja, hogy a nyilvánosság irányát követi, a kisgazdapárti frakció véleménye ebből a szempontból számomra eklektikus - már bocsánat -, mert olyan zárt ülésnek semmi értelme nincs, hogy utána mindenki kimegy, és azt nyilatkozik, amit akar. Akkor az se nem munkabizottság, se nem zárt ülés, tehát mi ennek lehetőségét nem látjuk. Így természetesen azt az álláspontot támogatom, hogy legyen ez egy parlamenti bizottság (*Dr. Wiener György: Az is!*) azzal a nyilvánossággal, amellyel a parlamenti bizottságok általában rendelkeznek.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Én is egyetértek azzal, hogy amennyiben úgy döntünk, hogy ne legyen zárt ülés, akkor nyilvánvalóan az önálló nyilatkozás lehetőségét minden résztvevő részére biztosítani kell úgy, ahogy az alelnök asszony és Horváth képviselő úr jelezte. Amennyiben a zárt ülés mellett döntenénk, csak akkor merülne fel a központi nyilatkozók kérdése az alelnökkel együtt, vagy esetleg továbbiak is.

Rubovszky képviselő úr következik, utána pedig Horváth képviselő úr.

DR. RUBOVSZKY GYÖRGY (Fidesz): Tisztelt Bizottság! Az eddig elmondottak fenntartásával az, ami a zárt ülés mellett szól, és az a praktikum, hogy megítélésünk szerint gyorsabb lenne a munka, elfogadjuk azt az álláspontot, hogy általában legyen nyilvános ülés, és eseti döntés alapján történjék. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Horváth képviselő úr!

DR. HORVÁTH BALÁZS (MDF): Csak egy mondat, elnök úr. Az imént nem akartam elmondani, de most, hogy gyakorlatilag megszületett a konszenzus ebben a kérdésben, legalábbis úgy érzem, egy mondatot szeretnék elmondani. Nem tudom, hogy a többi képviselő hogy van ezzel, de teljesen egyértelműen egy pártálláspontot képviselünk. Az pedig bármilyen döntést hoz, ez a bizottság nem tudja megakadályozni azt, hogy a párt ne adjon ki hivatalos

álláspontot a választási elképzeléseivel kapcsolatban. Ebben az esetben óhatatlan lenne, hogy ne konfrontálódjon az országgyűlési képviselő és párt. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. A Kisgazdapárt nevében Turi-Kovács képviselő úrnak jelzem, hogy úgy tűnik számomra, hogy ez tényleg nem kardinális kérdés. Nem vitás, hogy lényeges kérdésben döntöttünk. Az egész bizottság logikájának a menetét ezzel eldöntjük. Tudjuk nagyon jól, hogy más, ha folyamatosan a nyilvánosság előtt működünk, mintha attól elzárva. De nem hiszem, hogy számunkra kardinális problémát okozna. Úgy látom, hogy a nyílt ülés mellett lassan kialakult az álláspont.

Turi-Kovács Béla képviselő úr!

DR. TURI-KOVÁCS BÉLA (FKGP): Csak azért szólok, hogy világossá tegyem az álláspontot. Nem elvi kifogások voltak, sőt a magam részéről szeretem, ha nyilvánosság van. Talán az nagyon jó dolog. Csak változatlanul attól tartok - elfogadva a többségi akaratot és szándékot -, hogy nagy valószínűséggel az öt ülés ilyen formán csak egy-két napirendi pont megtárgyalására lesz alkalmas. Azt gondolom, hogy ezt meghaladóan inkább a saját nézetek és a saját vélemények fognak megjelenni a nyilvánosság előtt. Ezzel számolni kell. Elfogadjuk ezt a többségi javaslatot.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Teljesen formálissá vált, de azért felteszem a kérdést. Mivel minden frakció a hozzászólásában végül is a nyilvánosság mellett döntött, kihirdetem szavazás nélkül - az előző vitát összefoglalva -, hogy a bizottság fő szabályként nyílt ülést tart. Azonban hozzátésem, az is felmerült, hogy esetenként - amennyiben valaki felveti - minden ülés előtt egy-egy témakör esetében dönthetünk a szokásos szabály szerint, miszerint ha öt frakció úgy dönt, akkor kivételesen zárt ülés tarthat a bizottság. Az előbbi vitából ezt szűrtem le. A jegyzőkönyvbe ezt az eljárási szabályt vehetjük be.

Ebből következik - újra jelzem -, hogy amennyiben a bizottság úgy dönt, hogy nyílt ülésre kerül sor, akkor a bizottsági dokumentumok nyilvánossága tekintetében minden ezáltal létrejött bármely dokumentum nyilvános. Amennyiben azonban esetenként úgy dönt a bizottság, hogy zárt ülést tart, akkor csak annak a dokumentumnak a zártsága merül fel, amelyről szintén esetenként döntünk. Tehát ezzel együtt a bizottsági dokumentum nyilvánossága és zártsága is eldőlt. Úgy gondolom, hogy az eljárási kérdések tárgyalását befejeztük.

Hiba! A könyvjelző nem létezik.Hiba! A könyvjelző nem létezik.Rátérünk a mai érdemi programra, a választási reform témáira. Ezzel kapcsolatban a sorrend is fontos. Nyolc témát írtam fel az egyik nyilvános vita kapcsán. Ha négy ülést tudunk tartani, ezeket a témákat helyre tudjuk vinni. Azonban nem vitás - mivel 3,5 év van a választásokig -, amit Salamon képviselő úr is jelzett, nem elképzelhetetlen, hogy ha esetleg nem bírjuk végigfutni, ellenben még több témát felveszünk - mindjárt lesz erről vita -, akkor ez ne akadályozzon meg bennünket, hiszen elképzelhető, hogy valószínűleg még tovább tudjuk vinni fél évig.

A jelentkezések sorrendjében megadom a szót Kóródi Mária alelnök asszonynak, Balsai képviselő úrnak, Balczó képviselő úrnak, Wiener képviselő úrnak. Alelnök asszony!

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Köszönöm szépen. Minden egyes kérdésen érdemes végigmenni, de azonnal szeretném kiemelni a 3. pontot, az egykamarás vagy kétkamarás országgyűlés kérdését. Úgy ítélem meg, hogy az egykamarás vagy kétkamarás országgyűlés kérdésének vizsgálata nem tartozik ennek a bizottságnak a feladatkörébe az új országgyűlési határozati javaslat szerint. Ez olyan alkotmányos kérdés, amelynek a vizsgálatára nem kaptunk felhatalmazást ebben az eseti

bizottságban. Ez az alkotmány-előkészítő bizottságnak lenne a feladata, ha működne ilyen bizottság. Azt gondolom, hogy nekünk - a választási reformot előkészítő eseti bizottságnak - a jelenlegi alkotmányos keretek között kell úgy mozogni, hogy magát a közjogi berendezkedést nem alakítjuk át ebben a kérdéskörben. Ezért én az egykamarás vagy kétkamarás országgyűlés kérdését nem tartom a választási reformot előkészítő bizottság feladatának.

Ugyanígy nem tartom a mi feladatunknak az Európa Parlament választási rendszerének kialakítását sem. A tájékozódás ellen természetesen semmi kifogásunk nincsen. Nem hiszem, hogy ez belefér a mostani időbe és abba a körbe, amit a mi bizottságunk képes előkészíteni.

ELNÖK: Balsai képviselő úr!

DR. BALSAI ISTVÁN (MDF): Tisztelt Bizottság! Engedjék meg, hogy egy kilenc éves gondomat - legalább most fórumot találva - megosszam önökkel. Feltétlenül indokoltnak tartanám, ha a választókerületek kérdését - függetlenül attól, hogy kisebb lesz a parlament, vagy nagyobb - felvetnénk. Engem kilenc éve nem hagyott nyugton - körülnézek, nincs itt egyik képviselő sem -, hogy Budapesten van egy olyan kerület, ahol két képviselőt választanak 80 ezer lélekszámra, és van olyan, ahol csak egyet. Ez engem nem hagy nyugton! Azt el tudom fogadni, hogy vannak vidéki választókerületek, amelyeket nagyon nehéz kialakítani, vannak ilyen központok. Itt van Tóth Zoltán, aki tanúsíthatja, hogy az 1990. év elején - tehát még a választásokat megelőzően - a Belügyminisztérium akkori tárgyalótermében ugyanezt elmondtam, és nem történt semmi. Például a budapesti XII. kerület egy képviselőt választ, Csepel pedig kettőt választ. Miért? Ezekre a dolgokra legalább nézzünk rá! Három választás eredményeként nem lenne-e egy egyszerűen megoldható kérdés, az arányos és valóban egyenlő szavazati jog alapján erre valamilyen reformot vagy javaslatot tenni?

ELNÖK: Köszönöm. Balczó képviselő úr!

BALCZÓ ZOLTÁN (MIÉP): Köszönöm a szót. Először is valóban azt kellene eldönteni, hogy e javasolt témákhoz képest kívánunk-e mással foglalkozni, vagy mi az, amivel eleve nem akarunk. Úgy gondolom, hogy ha az önkormányzati választások témájával bővítenénk, akkor nagyon nehezen jutnánk eredményre.

Viszont mégis felvetem - talán Tóth Zoltán úr ezzel kapcsolatban tud segíteni nekünk -, hogy tudjuk, hogy a kisebbségi önkormányzati választások során meglehetősen súlyos ellentmondások kerültek felszínre. Felmerült, hogy a törvényt kellene módosítani. A bizottságnak meg kellene gondolnia, noha lehetőleg ne tágítsuk a kört. De ha ez valóban egy szükséges és megoldandó, elodázhatatlan feladata az Országgyűlésnek, akkor ennek kapcsán nem tudom, hogy célszerű-e majd egy másik bizottság előkészítésével döntést hozni, vagy pedig célszerű lenne ezt a feladatot nekünk vállalni. Ez tulajdonképpen kérdés formájában hangzik el a választási reformmal kapcsolatban, hiszen valóban eredetileg a hatpárti egyeztetés abból indult ki, hogy a kormánypártok a programjukban meghatározták, hogy kisebb országgyűlést akarnak. A hatpárti tárgyalások során aztán kezdett bővülni ez a feladat többek között a kisebbségek országgyűlési képviselőjével.

Tulajdonképpen így merült fel az egykamarás vagy kétkamarás országgyűlés kérdése is. Ugyanakkor abban egyet kell érteni Kóródi Mária alelnök asszonnyal, hogy van súlya annak, hogy olyan döntéseket akarunk hozni, amelynek a megváltoztatása választási törvényt érint - bár kétharmadosat -, vagy pedig az alkotmányt is érinti. Tehát ebből a szempontból valóban úgy látom, hogy ez egy lényeges különbség. Természetesen csak egy példát mondok -

nem akarok belemenni tartalmi részletekbe -, a kisebbségek országgyűlési képviselőinek megoldása szempontjából az esetleges kétkamarás vagy egykamarás országgyűlés bizonyos szempontból lényegi döntés.

Amit viszont mindenképpen javaslok - inkább úgy mondom, hogy nem tartom jónak -: állítsunk fel sorrendet a kérdések tárgyalása során, kivéve például az Európa Parlament vagy a kampány költség kérdését. Hadd mondjak egy példát arra, hogy minden mindennel összefügg. Az egykamarás-kétkamarással és a nemzeti kisebbségekkel kezdtem. Ezek nyilván összefüggnek, ha tárgyalni akarjuk. Ha maradunk az egykamarás parlamentnél, akkor a 4. pont - amely a létszámcsökkentésre és az alternatíva kidolgozására vonatkozik, nyilván beleértve a területi, az egyéni lista kérdését is - természetesen megint csak erősen összefügg például az nemzeti kisebbségek képviselőivel. Hogy ők milyen módon, milyen létszámban kapnának lehetőséget, az erősen függ attól - mondok egy példát -, hogy 230 főre csökken az Országgyűlés létszáma.

Azonkívül az egyfordulós vagy kétfordulós választásról a 2. pontban sorrendben a MIÉP nem tudna úgy dönteni, hogy ne látná, hogy például az egyfordulós esetén hogyan kell értelmezni a továbbiakban a választás eredményének meghatározását, mennyiben módosulna a listás és a területi listás. Tehát ezek a kérdések olyan módon függenek össze egymással, hogy inkább azt mondanám, hogy legfeljebb kiemelni tudnék egy vagy két témát, amit külön tárgyalhatunk, de az összes többinél a sorrend felállításának érdemi lehetőségét nem látjuk. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Wiener képviselő úr!

DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Valóban alapkérdés az, hogy milyen sorrendben tárgyaljuk a témákat, illetve milyen témákkal foglalkozunk. Én is úgy vélem, hogy a megjelölt témák között az összefüggés rendkívül szoros. Ennek ellenére bizonyos súlyozás elképzelhető. Ám semmiképpen nem az, hogy az ajánlási és a jelölési eljárással kezdjük, mint választási eljárási kérdéssel, mert ez függvénye annak, hogy milyen választási rendszert kívánunk. Az adott választási rendszer keretében lehet dönteni arról, hogy az ajánlási és jelölési eljárás felé milyen változtatások szükségesek, vagy egyáltalán szükségesek-e változtatások. Megítélésem szerint az alapkérdésekre kellene koncentrálni, tehát a 2., 4. pontra, természetesen a többi kérdést sem elhanyagolva.

Kóródi Mária alelnök asszony felvetésére azt tudnám mondani, hogy valóban teljes mértékben helytálló az a megállapítása, hogy a bizottság felhatalmazása erre a kérdéskörre nem terjed ki. Azonban az is egyértelmű a különböző nyilatkozatokból, hogy egyes pártok számára ez egy kardinális kérdés. Ennek következtében ha nem is kerülne a hivatalos témák közé, mégis állandóan napirenden lenne. Tehát nem lenne hivatalosan napirendi pont, de mindenféleképpen erről beszélnének.

Megítélésem szerint ezért szükséges annak a megvizsgálása - erre már mások korábban is hivatkoztak, tehát nemcsak a saját véleményemről van szó -, hogy áttekintsük, hogy az európai uniós tagállamokban egyáltalán milyen egy-, illetve kétkamarás rendszerek működnek, mert e téren számos félreértéssel lehet találkozni. Ennek a kérdésnek a tisztázása megítélésem szerint - függetlenül attól, hogy van-e rá felhatalmazásunk, vagy nincs - nem kerülhető meg. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy ez az egyetlen olyan kérdés, amely magát az alkotmányt is érinti, hiszen a magyar alkotmány jelenleg hatályos szövege a választási rendszerre vonatkozóan semmiféle megállapítást nem tartalmaz, hanem csak a választójogot és a választás alapelveit tartalmazza, de nem rögzíti a választási rendszernek egyetlenegy elemét sem.

Balsai István képviselőtársam felvetette a választókerületek arányosságának vagy aránytalanságának a kérdését. Abban valóban igaza van, hogy vannak különbségek. Ő a csepeli választókerületeket említette. Van azonban két választókerület, amely a csepeliénél is kisebb, a dombóvári, valamint a Veszprém megyei VI-os veszprémi választókerület. A legnagyobb a választásra jogosultjainak száma - 61 ezer -, a legkisebbé 27 ezer. Ez ugyan nem arányos, de nem is akkora aránytalanság, mint amilyennek gondolnánk. Ezt azonban nem lehet előtérbe állítani. Ez a választási rendszer megalkotása után megtárgyalandó kérdések közé tartozik, amit egyébként az is bizonyít, hogy a választási törvények egyike sem tartalmazza a választókerületi beosztást, hanem jelenleg is a 2/1990-es januárból származó minisztertanácsi rendelet van érvényben. Természetesen amennyiben sikerül más kérdésekben konszenzusra jutni, akkor a választókerületi beosztás megtárgyalásától sem zárkozunk el.

ELNÖK: Köszönöm. A Kisgazdapárt nevében hadd jelezsek egy nagyon fontos kérdést, amely többnyire vitaként vagy eltérő nézetként merült fel Balczó képviselő úr és Kóródi Mária között. Ez az egykamarás-kétkamarás kérdése, illetve a nemzeti kisebbségek kérdése, az önálló parlamenti képviselet kérdése. Az eddigiek alapján nyilvánvalóvá vált, hogy két párt mindenképpen úgy látja megoldhatónak a nemzeti kisebbségek önálló parlamenti képviseletét, ha kétkamarás lenne. Az MDF és a Kisgazdapárt tett ilyen nyilatkozatokat. Ha az eljárási kérdéssel leemeljük az egykamarás-kétkamarás kérdését, akkor azt lehet mondani, hogy a Kisgazdapárt nevében elutasítjuk, mert beszűkíti azt a megoldási lehetőséget, ahogy mi szeretnénk megoldani.

A következőt javaslom, mert úgy látom, két párt ezzel köti össze. Amennyiben az egy- vagy kétkamarás parlamentről úgy döntene a bizottság - mivel a mi álláspontunk az elmúlt időben nyilvánvalóvá vált, hogy ezzel kötnénk össze -, nem engedhetnénk meg, hogy felmerüljön, mert akkor a mi megoldásunkat eljárási kérdésnek álcázva elvetnénk. Azt javaslom, hogy ha az öt frakció szavazatát a bizottság szeretné a nemzeti kisebbségek önálló parlamenti képviseletének a megteremtésére bevenni, akkor - mivel az eddigi nyilvánosság szerint két parlamenti frakció ezt szeretné megoldásnak tekinteni - erre tekintettel az összeköttetés miatt ne emeljük ki a vitatémák közül. Ezzel a magam részéről befejezem a hozzászólást.

Elnézést, még egy nagyon fontos témát hadd vessek fel. Aki a munkabizottságoknál elnököl, elképzelhető, hogy lesz olyan, amikor egyedül lesz. Azért, hogy rugalmasabb legyen, azt javaslom, hogy az elnök hadd fejtse ki a frakciója véleményét, szemben azzal, hogy amikor főbizottsági ülés van, akkor bonyolultabb az eljárási helyzet. Tehát engedjék meg, hogy a munkabizottságnak ezt a kötetlen jellegét megtartsuk.

A jelentkezés sorrendjében megadom a szót Fenyvessy Zoltánnak, Lamperth Mónikának, Turi-Kovács Bélának, majd Kóródi Máriának. Fenyvessy Zoltáné a szó.

DR. FENYVESSY ZOLTÁN (MIÉP): Azt hiszem, a bizottságnak ki kellene mondania azt, hogy nem ennek az országgyűlési határozatnak a szó szerinti végrehajtása a feladata. Ez az országgyűlési határozat ugyanis azt mondja, hogy az Országgyűlés a választási rendszer átfogó vizsgálatára eseti bizottságot hoz létre. Az eddig elhangzottakból számomra nyilvánvaló, hogy nem a választási rendszer átfogó vizsgálatát fogja elvégezni ez a bizottság, hanem ennek egy szeletét, a parlamenti választásokkal kapcsolatos részt. A választási rendszeren belül nagyon sok egyéb választás van, a szakszervezeti választásokig bezárólag. Illuzórikus lenne, ha ez a bizottság hat hónap alatt a választási rendszer átfogó reformját felvállalná, sőt még a parlamenti választási szisztéma átfogó reformját sem tudja négy-öt ülés ideje alatt elvégezni.

Innen kezdődik az, hogy most miről is beszéljünk. Ki kellene mondani, hogy ez a bizottság csak a parlamenti választással kíván foglalkozni ebben a hat hónapban, amennyiben esetleg meghosszabbodik a mandátuma, akkor a választójogi rendszer átfogó vizsgálatát tovább lehet terjeszteni. Ami a témákat illeti, nagyon jó lenne, ha valóban nem maradna el - fontossági sorrendben mondom - a 2. és a 4. pont. A magam részéről a 6. pontot is igencsak ide venném. Tarthatatlan állapotnak tartom azt, hogy nem minden magyar állampolgár szavazhat a magyarországi választásokon. Ezt igenis rendezni kellene.

Ami pedig a kisebbségek választási lehetőségét vagy parlamenti képviseleti lehetőségét illeti, korábban mi is hangsúlyoztuk, hogy kétkamarás rendszer esetén tudnánk támogatni ezt a rendszert. De megint egy tanulmányt érdemel, hogy a kétkamarás rendszerbe kik kerülnének be, tehát a második kamarába kik kerülnének be a kisebbségeken kívül: az egyházak, a szakszervezetek korporációs megoldásokkal. Ez megint egy nagyon nagy falat lenne. Azért nem mondtam a pontosságát, hogy azt vegyük be, mert négy ülésen még azt is megvitatni, hogy hogyan álljon fel a második kamara, szerintem lehetetlen. A fontossági sorrend szerint a 2., 4., 6. pontot mindenképpen megtárgyalandónak ítélem. Köszönöm.

ELNÖK: Információképpen hadd jelezzem a másfél éve működő bizottság kapcsán, hogy általában két-két témát két-három óra alatt végig tudtunk venni. Ez pedig nyolc, sőt most már kilenc téma - a választási rendszer kérdése -, de az államtitkár úr jelezte, hogy ez csak a közös lista kérdése, tehát több technikai kérdés felmerülhet. Lehet, hogy nem kétórás, hanem négyórás üléseket kellene tartani. Mivel a frakcióknak két képviselője van, munkamegosztással ez is elképzelhető.

DR. FENYVESSY ZOLTÁN (MIÉP): Ahogy jeleztem, akkor sem a választójogi rendszer reformjával fog foglalkozni a bizottság, hanem ki kellene mondani, hogy csak a parlamenti választással.

ELNÖK: Lamperth Mónikáé a szó.

DR. LAMPERTH MÓNIKA (MSZP): Tisztelt Bizottság! Megerősítve azt, amit Wiener György képviselő úr mondott, gyakorlatilag az elnök úr által beterjesztett témák átfogják az egész témakört, tehát mi ezzel egyetértünk. Csak megerősíteni tudom, hogy az ajánlási és jelölési eljárást valószínűleg érdemes később betenni a kollegám által elmondott okoknál fogva.

Amit Kóródi Mária mondott, az igaz. Tehát ez valóban az alkotmányhoz illeszkedő kérdés. Méltányolva azt az érvelést, amit Pokol Béla elnök úr mondott, hogy ha vannak olyan frakciók, vannak olyan pártok, amelyek a rendszer bármilyen irányú módosítását másfajta eszközzel, jelesül a kétkamarás rendszerben képzelik el, gondolják el, akkor én is azt gondolom, hogy eljárásban nem kellene kizárni. Beszélni kellene erről, mert lehet, hogy akadálya lenne a további munkának, ha ezt nem vennénk fel a témák közé. Mi azt szeretnénk, ha ez a bizottság eredményesen dolgozna.

Ami az országgyűlési határozatot illeti, azt gondolom, hogy nekünk tartani kell magunkat ehhez, ha az Országgyűlés erre hatalmazott fel bennünket. De azt gondolom, hogy az előkészítés során az országgyűlési választások választási rendszerét értette ez alatt minden aláíró. Tehát ha már ehhez képest az európai parlamenti választási rendszert hozzávesszük, az kiterjesztő értelmezésű, amitől ugyancsak nem zárkozunk el. Azt szeretném, ha pontosan értenénk egymást. Mi ebbe nem értettük bele az önkormányzati választási rendszer reformját, hanem az országgyűlési választási rendszer reformjára gondoltunk. Azt gondolom, hogy tartalmában tartani kell magunkat az országgyűlési határozathoz.

Azt persze hozzá lehet tenni, hogy nagyon tág a keret, amit az országgyűlési határozat megadott, hiszen azt mondja, hogy a bizottság feladata a választási rendszer reformja szükségességének és lehetséges irányainak a vizsgálata. Azért adott ilyen rendkívül tág keretet, hogy majd ebben a bizottságban tisztázzuk, hogy hogyan akarunk tovább menni. Azt gondolom, előbbre viszi a dolgot, előbbre viszi a gondolkodást, ha már ma az első ülésen megpróbálunk megegyezni, hogy mi legyen a célja ennek a reformnak, tehát mi az, amit el akarunk érni. Ha valaki egy reformot végre akar hajtani, annak van valamilyen célja, ahová el akar érni. Ahogyan önök a sajtón keresztül is tájékozódhattak, a Szocialista Pártnak van egy kitűzött célja, amit szeretne elérni, miszerint arányosabb legyen a választási rendszer, jobban fejezze ki a választói akaratot, legyen olcsóbb. A legnagyobb megtakarítást eredményező megoldást támogatjuk. Természetesen ez magával hozhatja a parlamenti létszám csökkenését is. Mi e célkitűzés és elvi álláspont mellett gondoljuk tovább vinni a munkát, és ebbe beleférnek ezek a témák, amelyek itt elhangzottak. Úgyhogy azzal a kiegészítéssel, amit Wiener György kollegám mondott, mi ezt támogatjuk.

ELNÖK: Köszönöm, alelnök asszony. Turi-Kovács Béla, Kóródi Mária, majd Salamon képviselő úr következik. Tessék!

DR. TURI-KOVÁCS BÉLA (FKGP): Ellentétben Fenyvessy képviselőtársammal nekem az a nézetem, hogy ez a határozati javaslat fontos a mi szempontunkból. Azt gondolom, be is határolja a lehetőségeinket. És szerencsére igen tágan határozza meg. Világosan idézték már, hogy a választási rendszer átfogó vizsgálatáról van szó. Ezek a dolgok tehát egymással összefüggenek. Az én nézetem szerint ilyen körülmények között nem lépünk túl a határozaton akkor, amikor az egykamarás, kétkamarás, az Európa Parlament választási rendszerének, kérdését vizsgáljuk. Ezek beleférnek ebbe a rendszerbe, sőt azt gondolom, hogy hasznos és szükséges vizsgálni ezeket. Az én véleményem szerint el kell tudnunk dönteni azt, hogy technikai kérdésekre fogunk-e szorítkozni, és a választási rendszer egy-egy szűkebb területén próbálunk valamiféle megoldást keresni, vagy pedig valóban a rendszer átfogó vizsgálatával kívánunk foglalkozni. Mert ez a kettő nem ugyanaz.

Ha elkezdünk egy-egy részletkérdéssel foglalkozni, az kitölti az időnk jelentős részét. Én azt javallanám, hogy induljunk ki abból, amit Salamon képviselőtársunk mondott, nevezetesen, hogy nagy valószínűséggel a hat hónap meghosszabbításra kerül. Hiszen ha egy jelentést tudunk adni a Háznak a hat hónapos határidőn belül - s ebből kiderül, hogy érdemi munka folyt, és a rendszer egészére vonatkozó vizsgálat folyik - akkor nyilván a Ház nem zárkózik el a hosszabbítástól.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Most Kóródi alelnök asszony következik.

DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Köszönöm szépen. Ha megnézzük a határozat második pontját, amelyet az Országgyűlés erről a bizottságról hozott, akkor abból kiderül, hogy ennek a bizottságnak az a feladata, hogy a választási rendszer reformjának szükségességét és lehetséges irányait megvizsgálja. Ez a feladat nemcsak a levegőben lóg, hanem ennek a feladatnak a végén el kell jutni oda, hogy egy országgyűlési határozati javaslatban tájékoztatjuk az Országgyűlést arról, hogy melyek azok a szükséges szabályozási tematikák, amelyekről szólni kell. Ebből számomra változatlanul és egyértelműen következik, hogy azok a kérdések, amelyek szorosan nem a választási rendszerrel függenek össze, nem tartoznak a bizottság feladatkörébe.

Beszélgethetünk minden témánál az egykamarás és a kétkamarás parlamentről, csak érdektelen, mert a bizottság feladata nem torkolhat oda, hogy olyan országgyűlési határozati javaslatot adjon be, amelynek az a tematikája, hogy átalakítjuk. Ráadásul azt gondolom, ha már szerintünk a választási rendszer reformszükségességéről, és irányvizsgálatáról szól az, hogy az egykamarás vagy a kétkamarás Országgyűlést támogatjuk, akkor ez az első kérdés. Ezért nem értem, miért a harmadik. Mert egyébként ha átalakítjuk a jelenlegi parlamenti működést egykamarássá és kétkamarássá, az másfajta működést, és természetesen másfajta választási igényeket is jelent. Az én számomra ez így teljesen érthetetlen.

A hatpárti egyeztető tárgyalások alakulásáról el kell mondanom, hogy a Kisgazdapárt az egész kérdést a kisebb parlament megfogalmazása érdekében hívta össze. Az első hatpárti egyeztető tárgyaláson a témakör valóban kitért annyira, hogy még közigazgatási reformkérdéseket is felvetett. De a megállapodásban a hatpárti egyeztető tárgyaláson a témakört beszűkítettük. Leszűkítettük a választási reform témakörére, és ennek a támogatását a magunk részéről nem is támogatjuk. Tehát nem gondoljuk, hogy ennek a bizottságnak akár közigazgatási reformkérdésekkel, akár pedig az ország közjogi berendezésének átalakításával lehetősége lenne foglalkozni. Ez nem azt jelenti, hogy amikor egy-egy adott kérdéssel beszélünk, akkor ezt senki nem veheti fel és nem támaszthatja alá az érvelési rendszerét, hogy "bezzeg, ha kétkamarás lenne, akkor megoldható lenne", vagy "az egykamarás rendszer oldja meg ezt a kérdést". De pillanatnyilag ennek a kérdésnek a tisztázása nem tartozik a bizottság felhatalmazásába, nem jut semmilyen eredményre a bizottság az országgyűlési határozati javaslatból eredően, következésképpen csak szócséplés, ahol mindenki kifejtheti az álláspontját. Ezt is meg lehet tenni. De ahhoz elég kevés időt kaptunk a határozati javaslatban - hat hónapot összesen -, hogy mindezekre a kérdésekre válaszoljunk.

Elbeszélgethetünk az egykamarás, a kétkamarás választási rendszerről két alkalommal és egy alkalommal is, de akkor ez azokat a feladatokat érinti, amelyek valójában arról szólnának, hogy hogyan lehet arányosabb, hatékonyabb, a kisebb parlament irányába mutató választójogi rendszert kialakítani. A javaslatunk az, hogy mi azt a részét vizsgáljuk a választójogi reformnak, amely valóban egy arányosabb - és a vegyes rendszer fenntartása mellett is arányosabb - választási rendszert eredményez, és azt, hogy a parlament létszáma milyen mértékben csökkenhet ahhoz, hogy ezeket a feltételeket kielégítse. Ez a javaslatunk, erről kellene tárgyalnunk. Elidőzhetünk az egykamarás, a kétkamarás parlament mellett is, de szerintem erre se felhatalmazásunk, se lehetőségünk nincs, tehát a dolog eredménye kétséges.

ELNÖK: Köszönöm. Salamon képviselő úr a szó.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Tisztelt Bizottság! A tematikát illetően a következő javaslatot tenné meg a Fidesz. Először is az egyik pont tekintetében az a javaslatom, hogy azt ne vegyük be. Ez pedig a hetedik pont, a kampányköltségek és a választás finanszírozásának reformja. Tudniillik erről a múlt évben alkotott törvényt az Országgyűlés, az 1997. évi C. törvényt, a választási eljárásokról. Ezeket a kérdéseket hatpárti konszenzussal végül is rendeztük. Tehát úgy gondolom, hogy nem kellene ennyire labilissá tenni a jogrendszert, legalábbis előzetesen ezt vegyük ki.

A másik az, hogy ami itt előttünk van, abban egyfajta logikai sorrendre is tennék javaslatot, és annak keretében érinteném ennek a kétkamarás parlamentnek a tematikai kérdését. Úgy gondoljuk, hogy a legelső kérdés, amitől a többi kérdés függ, az valóban a választási rendszer tényleges képének a kialakítása. Ezért azt gondolom, az első pontot, az ajánlási, és jelölési eljárás kérdéseit utoljára kellene venni, hiszen ha az eljárási rendszerben meg tudunk majd egyezni, akkor kellene egy más választási rendszer alapján végiggondolni az ajánlási és jelölési rendszert.

Ugyanez a véleményem az egy- vagy kétfordulós választásról, mert - példaként mondom, nem ez a Fidesz álláspontja - ha a tisztán listás rendszerben egyeznénk meg, akkor nyilvánvaló lenne, hogy az csak egyfordulós lehet. Annak nincs értelme, hogy két fordulóról beszéljünk. Tehát az is a rendszer függvénye, hogy egy rendszer egy- vagy kétfordulós. Az egy- vagy kétkamarás Országgyűlés tekintetében tulajdonképpen nekünk az az álláspontunk, hogy ez valóban direkt nincs így ebben az anyagban előirányozva. Azonban úgy véljük, hogy nincsenek ennek az anyagnak olyan határai, amiről ne gondolkodhatnánk, ha valamilyen megoldás ezt feltétlenül szükségessé teszi.

Én óva inteném attól a frakciókat, hogy a tárgyalás ezen szakában ma valaki kijelentse azt, hogy csak ilyen megoldással tudja elképzelni a nemzeti kisebbségeket, mert el lehet fogadni ennek a fordítottját is, de ne menjünk bele ilyen kérdésbe. Nekünk itt egy olyan áthidaló javaslatunk lenne, hogy az egy- vagy kétkamarás Országgyűlés ne legyen egy önálló pont, hanem legyen önálló témapont a negyedik pont, az országgyűlési létszám csökkentésének lehetősége. Tulajdonképpen ehhez kapcsoltnak kellene a másik két kérdést is érinteni; a nemzeti kisebbségek önálló parlamenti képviselőit, és a külföldön élő magyar állampolgárok választójogának kérdését. Az ugyan talán önállóan is kezelhető, de annak is vannak vonzatai, nevezetesen, hogy szavazhatnak-e választókerületben vagy nem. Csak egy kérdést teszek fel, mert az is összefügg a választási rendszerrel. Tehát az a javaslatom, hogy az első nagy csomag, amiről tárgyalni kezdenénk, a negyedik, az ötödik és a hatodik pont legyen. A harmadik ne legyen önálló pont, de nem tilthatjuk meg egyetlenegy pártnak sem, hogy a maga elképzelésében - ha tényleg csak kétkamarás parlamentben tudja elképzelni a nemzeti kisebbségeket - előadja azt, hogy hogyan. Ezt ne tiltsuk meg, de ne önállóan kezdjünk a kétkamarás parlamentről tárgyalni, mert az egy egyetemi kurzusba se fér bele, nemhogy a négyületes hathavi időszakba. Tehát az lenne a javaslatom, hogy induljunk első blokként a negyedik, ötödik, hatodik ponttal - ha valaki akarja érinteni a harmadikat, az nem tilos, megteheti -, és utána attól függően az egyfordulós, a kétfordulós rendszer, az ajánlási, a jelölési rendszer legyen időben a második, harmadik kérdés. Az Európa Parlamentet pedig talán negyediknek hagynám. Ez nem zárja ki azt, hogy azokat az előtanulmányokat, amelyekről az elnök úr is beszélt, elvégezzük.

Ha szabad rögtön egy javaslatot tenni; jó lenne, ha a negyedik, ötödik, hatodik pontról az egyes pártok teljesen másszerű elképzelést tennének. Én úgy gondolom, hogy féloldalt írjanak. Például jelöljék meg, hogy a létszámcsökkentés lehetőségei kapcsán melyik elemet gondolják változtatni. Nem számokkal, csak irányában vázolják fel a változtatások elképzeléseit. Ezek az anyagok cseréljenek gazdát, hogy legközelebb erre észrevételt tudjunk tenni. Az észrevételek alapján leszünk csak abban a helyzetben, hogy például a Belügyminisztérium képviselőjének, Tóth Zoltán helyettes államtitkár úrnak modellezési feladatokat tudjunk szabni. A mai ülés végső döntését szinte már arról kell hozni, hogy hogyan tovább. Az utolsó gondolatom már kicsit odavonatkozott.

Tehát még egyszer: egy blokk legyen a negyedik, ötödik, hatodik pont; a hármas nem önálló, de ha valaki akarja, ne legyen tiltva, hogy arról beszélhessen; utána jöjjön a kettes, az egy- vagy kétfordulós; azután az egyes és legutoljára a nyolcas pont, a hetest pedig hagyjuk ki. Ez a Fidesz javaslata.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Hadd jelezzem, nem hiszem, hogy problémát jelentene az, ami tudniillik az ötödik, a nemzeti kisebbségeknél merült fel. Amennyiben ennek mint egyik altémája szerepel - mivel egy választási reformból következik -, akkor az ötödikben az egy-, kétkamara nem önálló. Tehát mivel ennek egyik támogatója a mi frakciónk, azt hiszem, nem jelentene problémát a számunkra, ha így, alkérdésként megmaradhatna. Köszönöm.

Most Balczó képviselő úr a szó, és Wiener képviselő úr a következő.

BALCZÓ ZOLTÁN (MIÉP): Szeretném pontosítani, hogy részünkről a nemzeti kisebbségek országgyűlési képviselőiben olyan értelemben hangzott el a kétkamarás, hogy a célszerű megoldási lehetőség, a kétkamarás Országgyűlésben lenne. Nyilvánvalóan az, hogy az egykamarás Országgyűlésben hogyan valósuljon meg, egy nehezebb kérdés, és látnunk kell a tényleges konkrét javaslatokat, amelyek ismeretében azt tudjuk mondani, hogy egyetértünk-e vagy nem. Tehát nem a kérdés vizsgálatától zárkózunk el eleve, csak azt jeleztük, hogy a célszerű megoldás ez lenne. Nyilvánvalóan a kétkamarás Országgyűlés létrehozásának kérdésével részleteiben foglalkozni egyszerűen túlmenne a bizottság feladatain. Ugyanis akkor rögtön meg kellene alkotni azt a javaslatot is, hogy mi legyen a két kamara kölcsönös, egymáshoz való viszonya.

Úgyhogy valóban egy alkérdésként célszerű fenntartani. Azt sem tartom kizártnak, hogy a bizottság egy olyan javaslattal fejezze be a munkáját, amely a jelenlegi egykamarás országgyűlés választási rendszerét változtatja meg, és adott esetben jelzi azt, hogy ugyanakkor átgondolandónak tartja a továbbvitelét annak a gondolatnak, hogy egy kétkamarás parlament hogyan jöhetne létre. Elképzelhetőnek tartom, hogy az "irányainak vizsgálata" nem feltétlenül azt jelenti, hogy most ne jelölhetnénk ki olyan irányt, amely nagyobb léptékű alkotmánymódosítást jelent, amit természetesen most nem tudunk megoldani.

Én is szeretném felidézni a hatpárti egyeztetés vagy előkészítés döntéseit, nem mintha feltétlenül a történet tanúi alapján kellene tovább haladni. Nagyon fontos kifejezést jelent, hogy - a 2. pont az országgyűlési határozatban - a javaslat tartalmazza a "szükséges szabályozási tematika" kifejezést. Ezt a szót így éppen Vastagh Pál fogalmazta meg. Szeretném elmondani, hogy mit értettünk ott és akkor a "szükséges szabályozási tematika" alatt. Olyan részletű és pontosságú országgyűlési határozat kell, hogy tudjuk, mekkora lesz, mennyi létszám legyen, tudjuk, hogy hány egyéni választókerület lesz, a listás mandátumoknak mennyi lesz a száma, lesz-e kétfajta listás, milyen lesz a területi és az országos, ha figyelembe vesszük a létszámcsökkentést. Aki ismeri a rendszert, tudja, hogy a területi listák kiosztása nagyon nagy nehézségekbe ütközik. Magyarul, ha jóvá akarunk hagyni, vagy javasolni akarunk egy szisztémát, akkor olyan szintig kell elfogadnunk, hogy az előző választások eredményeit, ha tetszik, példaként betáplálva, meg lehessen állapítani, hogy milyen mandátumot hozna létre az Országgyűlésben. Tulajdonképpen arról van szó, hogy ez a bizottság nem óhajt semmit semmilyen normaszövegszinten megfogalmazni, mert olyan konkrétumig és pontosságig akar eljutni, hogy a javaslata alapján teljesen világos legyen, hogy az adott képviselőválasztás eredménye alapján milyen módon milyen mandátumai lesznek egy adott eredményt elérő pártnak. Ezt értettük a szabályozási tematika alatt. Ilyen szempontból egy konkrét és pontos megoldást javasolt a hatpárti egyeztetés ennek a bizottságnak.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Wiener képviselő úré a szó.

DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Kapcsolódnék néhány korábban elhangzott felszólaláshoz. Mindenekelőtt azt jelezném, hogy a választási rendszer fogalma ugyan alkotmányban vagy törvényekben nem rögzített, azonban a politológiában, mint szaktudományban, kialakult ennek egy meghatározott tartalma. Ha ezt figyelembe vesszük, talán segítséget nyújt a tematika kijelöléséhez. A választási rendszer egyfelől magában foglalja a szavazati struktúrát, hogy az egyes választópolgárok hány szavazattal rendelkeznek, a területi struktúrát, hogy hogyan jönnek létre a választókerületek, valamint azt a formulát, amely a szavazatokat mandátumokká alakítja át. Ez jelenti a többségi vagy pedig az arányos rendszert. A többségin belül és az arányoson belül is természetesen vannak eltérő megoldások.

Emellett tulajdonképpen a választási rendszer része az is, hogy egyéni jelöltek, vagy pedig listák jelennek-e meg. Itt kell megjegyezni, hogy az arányos rendszer is elképzelhető egyéni választókerületi megoldás esetén, mint például Írországból. A történelemben vannak példák arra, hogy a listák többségi választás alapját képezték. Ha ebből a definícióból indulunk ki, akkor már a jelölés, az ajánlás és számos más kérdés kivülcsik a választási rendszeren, ami persze nem zárja ki, hogy megtárgyaljuk ezeket, lévén az ajánlási és jelölési rendszer döntően a választási szisztéma függvénye.

Ugyanakkor ha a választási rendszernek ezeket az elemeit összerakjuk, akkor világosan láthatjuk, hogy nem lehet a létszáma meghatározó sarkpontja a tárgyalásoknak, nem lehet ebből levezetni a választási rendszert, hanem a viszony pontosan fordított. A választási rendszer különböző elemeinek az összeállítása főként egy vegyes rendszer esetén döntően befolyásolja azt, hogy milyen létszámú lehet egy parlament, különös tekintettel arra, hogy két alapvető követelményt ki kell elégítenie minden választási rendszernek. Egyfelől a kormányozhatóságot - erről már nagyon sokszor beszéltek -, másfelől az arányosságot, tehát hogy minél pontosabban fejezze ki a választási rendszer a választók akaratát. Ez utóbbi az, amely téren a magyar választási rendszernek vannak bizonyos hiányosságai, legalábbis az én megítélésem szerint.

Ennek következtében lehetetlen a 4. pontot élre állítani és a 2. pontot ennek függvényeként kezelni. Ezeket csak együttesen lehet vizsgálni, sőt azt mondanám, hogy a 2. ponton túlmenően a választási rendszer egyéb elemeivel is foglalkozni kellene. Például azzal, hogy milyen legyen az egyéni és a listás mandátumok egymáshoz viszonyított aránya, milyen listák legyenek, milyen módszereket alkalmazzunk a listás mandátumok kiosztásakor, milyen elv érvényesüljön az egyéni választókerületi mandátumok megszerzésekor, mert az sem annyira egyértelmű, nem szükségképpen csak kétfordulós lehet egy rendszer, hanem egyfordulós is. Tehát a választási rendszert a maga komplexitásában kell tárgyalnunk, és ehhez kell hozzárendelni különböző parlamenti létszámokat. Minden más kérdés ennek a függvénye.

Ami a nemzeti és etnikai kisebbségek képviselését illeti, ez is szorosan összefügg a választási rendszerrel, mert egy speciális megoldást kell alkalmazni egykamarás parlament esetén a kisebbségi képviselők megválasztásakor. Meg kell jegyezni azt is, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségi önkormányzatok választásával kapcsolatosan - legalábbis az én tudomásom szerint - az emberi jogi, vallásügyi és kisebbségi bizottság keretében létrejött, vagy létre fog jönni egy olyan munkaszervezet, amely a kisebbségi választás tárgykörét tartalmazza, mármint a kisebbségi önkormányzati választás tárgykörét.

Ami a nemzeti és etnikai kisebbségek parlamenti képviselését illeti, ez viszont egyértelműen a mi feladatunk, mert egyfelől a választási rendszer része, másfelől a parlament már hat éve alkotmányos mulasztás állapotában van ezen a területen. Jó lenne ezt az alkotmányos mulasztást kiküszöbölni.

ELNÖK: Köszönöm. Több jelentkezést nem látok. Hadd szóljak hozzá én is a Kisgazdapárt részéről. Tulajdonképpen itt egy vita alakult ki az egyfordulós-kétfordulós kérdésben, illetve az Országgyűlés létszámának csökkentési lehetőségei kapcsán, tehát a 2. és a 4. pont összefüggése kapcsán. Úgy gondolom, a fő kérdés - amin az egész vita elindult - valójában a parlament létszámának csökkentése. Ennek kapcsán merül fel az, hogy egyfordulós vagy kétfordulós legyen. Tudniillik például elképzelhető - az elmúlt napokban gondolkodtam ezen, modelleket próbáltam készíteni -, hogy ha egyfordulós lenne a választás, például azok a kis pártok, amelyek arra kényszerülnek, hogy összefogjanak más pártokkal, és ne állítsanak egyéni jelöltet, akkor elveszne a töredékszavazatuk. Ezek a kis pártok ebbe nyilván nem fognak belemenni. Amennyiben a töredékszavazatot elérték, kevesebb listához

jutnak, de ha az összlistás arányt emelnénk, az egyéni csökkentenénk, akkor elképzelhető. Az egyfordulós esetén is ugyanarra az eredményre jutnánk. Ezt modellezni kellene, pontosan ki kellene számolni. Elképzelhető, hogy bizonyos arányátalakítással - egyéni csökkentéssel és listás növeléssel - a kis párt is érdekelt lenne, illetve ugyanúgy maradna. Ez azt mutatja, hogy ahogy csökkentjük vagy változtatjuk az arányokat az Országgyűlésben, az egyfordulós és a kétfordulós esetében nem lehet külön dönteni, mert a kettő összefügg.

Azt gondolom, hogy az Országgyűlés létszámának csökkentése alkérdés, illetve ennek egyik fő kérdése az egyfordulós és a kétfordulós kérdés. Ez az egyetlen témakör - a legnagyobb témakör - az egész júniust elvinné, de lehetővé tenné a tárgyalást, mert az egyiket nem lehet a másik nélkül tárgyalni, tehát ne válasszuk külön. Ahogy az előbb az egykamarás-kétkamarásnál az egyik fő- vagy alkérdésnek vettük a nemzeti kisebbségeket, ugyanúgy legyen ennél is. A következőkben az egész vitát kezdhethetnénk azzal a témával, hogy az Országgyűlés létszámának csökkentése (egyfordulós, kétfordulós). A kettőt együtt vitassuk meg. Talán erre rá is megy a következő ülésünk. Így eltűnne az a veszély, hogy melyiket hozzuk előtérbe, mert a kettőt együtt tudnánk megvitatni.

Tessék, Salamon képviselő úr!

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Elnök Úr! Azért kértem szót, mert úgy érzem, hogy az a javaslat, amit elmondtam, vitaalapot képez. Amit Wiener képviselő úr és elnök úr mond, abban van logika. Mivel egy előkészítő anyagban egy mondat kérdése az, hogy egy párt egy- vagy kétfordulós választást akar-e, semmi akadályja annak, hogy az első blokknak része legyen a 2. pont is. Ezt csak azért mondom, mert úgy gondolom, hogy így is lehet tárgyalni. Ez logikailag biztos, hogy az utolsó elem, de összefügg, tehát ne válasszuk el tőle.

ELNÖK: Köszönöm. Lassan kezd kialakulni, bár a kampányköltséggel kapcsolatos pont kapcsán volt egy felvetés, hogy essen ki. Ezt mindjárt megvitatjuk. Amiben eddig konszenzus látszik kialakulni, az a következő.

A negyedik az Országgyűlés létszámának csökkentési lehetősége - zárójelben a második, az egyfordulós, a kétfordulós - lenne rögtön az első témakör. Nem vitás, hogy a hatodik rögtön ezután következik, hogy külföldi állampolgár legyen vagy ne legyen. Tudniillik azt hiszem, itt sem ártana, ha a másik, a külföldön élő magyar állampolgár választójogának kérdése, rögtön ezzel folytatódna tovább. A harmadik a nemzeti kisebbség önálló parlamenti képviselőjének lehetősége, az ötös, zárójelben egy kamara, két kamara. Eljutottunk ahhoz, ennek a fényében eldőlt, hogy ajánlási, jelölési eljárás lehetne utána a harmadik nagy kérdés. Volt egy javaslat - megmondom őszintén, én sem bánám, ha kiesne -, a kampányközi és választási finanszírozás. Úgy gondolom, ez egy olyan nagy témakör, hogy erre egy önálló parlamenti bizottságnak kellene majd létrejönnie. Én bevettem, mert Balsai képviselő úr jelezte, hogy meg kellene vitatni - elképzelhető, hogy van egy javaslat arra, hogy ejtsük ki. Tessék, Balczó képviselő úré a szó.

BALCZÓ ZOLTÁN (MIÉP): Én úgy ítélem meg, hogy a kampányköltség választási finanszírozását részben tartalmazza a választási törvény. Szerintem ezzel nekünk csak olyan szinten kellene foglalkozni, ha a választási rendszer átalakításának óhatatlanul olyan következményei vannak, amelyek miatt a kampányfinanszírozásra vonatkozó jelenlegi törvényt és szabályozást kényszerűen módosítani kell, akkor mintegy következményként ezt meg kell tennünk. Tehát én ezt nem olyan pontnak érzem, amit nekünk külön kell vizsgálni, hanem az előző, várható eredményeket követően meg kell néznünk, hogy nem lesz-e bármilyen ellentmondás. Hiszen arról volt szó, hogy nem törvénytormaszöveget kell alkotnunk, de azt, hogy a törvényen tartalmilag mit kell módosítani, arra javaslatot kell

tennünk. Tehát ilyen értelemben a hetedik pont - mint megtárgyalandó szükséges következmény - esetleg fennmaradhat.

ELNÖK: Köszönöm. Tehát akkor kiejtsük vagy ne? Erről dönteni kell. Lampertth alelnök asszony, majd Wiener képviselő úr következik. Tessék.

DR. LAMPERTH MÓNICA (MSZP): Én azt mondom, hogy külön témaként nem célszerű megfogalmazni. Ki lehet venni, és ha az a helyzet áll elő, amit a képviselő úr mondott, akkor egyébként is a bizottságnak lehetősége van arra, hogy ahol határokat vagy korlátokat ér el, azon tágítson. Azt hiszem, a mostani munkalogikába ez beleillik. Én két konkrét javaslatot tennék. Valóban látszik a konszenzus, ahogy az elnök úr már elkezdte összefoglalni. Az anyagok között megkaptuk a nemzeti, és etnikai kisebbség jogairól szóló törvény módosítását az előkészítő ad hoc bizottságtól. Átfutottam, hogy milyen tartalommal kerestek meg bennünket, és erre is tekintettel én azt javasolnám, hogy a sorrendben ne cserélődjön fel a külföldön élő magyar állampolgárok és a nemzeti kisebbségek önálló parlamenti képviselete. Pont ezért, mert van egy ilyen megkeresés, mulasztásban vagyunk, tehát ezt jelezzük ebben a tárgyalási sorrendben is. Nyilván a tartalom nem ezen fog múlni. Ez az egyik.

A másik pedig az, hogy amikor úgy kezdjük a nyitó témát, hogy "az Országgyűlés létszámának csökkentésének lehetősége" és ezután vannak az altémák, én azt gondolom, érdemes lenne odavenni azt, hogy "a választási rendszer arányosításának kérdései", mert ennek - az a személyes álláspontom és nyilván erről majd lesz vita - következménye lehet, mégpedig általam is kívánt következménye, az Országgyűlés létszámának csökkentése. De én mint célt a rendszer arányosítását tartanám fontosnak, és ha ezt már a címben is jelezzük, akkor azt gondolom, hogy semmilyen korlátot nem szabunk magunknak.

ELNÖK: Hadd jelezzem - azt hiszem, más jelentkező nem volt -, az arányosítást úgy lehet tekinteni, hogy az egyik aspektusa annak a nagy kérdésnek, hogy a listás és az egyéni viszonya milyen legyen. Úgy gondolom, hogy egyik aspektusa annak a nagy kérdésnek, hogy csökkentés, egy forduló, két forduló, ezen belül listás és egyéni arányok legyenek. Az arányosítást ezek a kérdések fogják eldönteni. Tehát megtehetjük, hogy alkérdésként szerepeljen az egy forduló, két forduló, az arányosítás lehetősége, és ezzel kiemeljük ezt az aspektust.

Kóródi képviselő asszony következik, azután Balczó képviselő úré a szó.

DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Egyetértek azzal, ami itt kibontakozni látszik, és csak jelzésként szeretném mondani, hogy azt nem tudom elképzelni - és ezért a munka vagy a tematikai ütemezésünkben vegyük figyelembe -, hogy ezeket a kérdéseket a következő ülésen nem tudjuk tisztázni. Azt gondolom, ebből egyet kellene fő motívumként kiemelni, amivel az előkészítési anyagokat megkérjük. Azt gondolom, hogy talán érdemes lenne a következő ülésre a BM különböző modelljeit megnézni. A fő kérdés számomra is az arányosítás, és a parlament létszámának csökkentési lehetősége. De azt nehezen tudom elképzelni, hogy emellett még az egy fordulót, két fordulót és egyebeket is egy ütemben meg tudjuk tárgyalni ez alatt a két óra alatt, tehát az ütemezésben némiképpen lassabban kellene haladni.

ELNÖK: Elképzelhető, hogy kettő helyett három-négy órát kell üléseznünk, tudniillik négy ülésnél nincs módunk többet tartani. Ahogy így összevontuk, négy nagy témakör van, és még nem beszéltünk a választási kerületek kérdéséről, és a közös lista kérdéséről, ami technikai jellegű, de nagyon-nagyon sok vita lesz. Tehát úgy érzem, hogy ezért a két óra

helyett három-négy órában kellene gondolkodnunk. Már megvan a négy témakör, de lehet az ülések számát is szaporítani. De abban megállapodtunk, hogy ez így célszerű.

Balczó képviselő úr jelentkezett, majd Salamon képviselő úré a szó.

BALCZÓ ZOLTÁN (MIÉP): Köszönöm a szót. Az, hogy ez a látszólag szimpatikus kifejezés, hogy "arányosítás", legyen kiemelve, és konkrétan bevíve a feladatok közé, számomra azért nem egészen világos, mert ki lehetne emelni sok mindent, ami óhatatlanul eredményként adódik a választási rendszer megváltoztatásából, például a listás mandátum arányát vagy a választókerületek megváltoztatását is. Számomra nem világos, hogy az arányosítás alatt itt pontosan mit értünk. Nem tudom, vajon ebben az igen összetett választási rendszerben - amelyet mint vegyes rendszert fenntartunk - minek az arányát értjük, hogy jobban tükröződjön, mintha annyit mondunk, hogy a választói szavazatok mandátumban minél arányosabban jelentkezzenek. Ha valaki végigelemezte ezt a rendszert, akkor egy nagyon összetett dolog az, hogy mi legyen arányos. Tehát nekem kételyeim vannak, hogy ennek a szónak a kiemelése indokolt-e - noha nekem is van elképzelésem egy bizonyos típusú arányosságról, a második forduló többségi elvével szemben -, és nem tudom, mit értünk ez alatt. Tehát vannak kételyeim amiatt, hogy anélkül, hogy ezt tisztáznánk, most kiemelünk egy szót.

ELNÖK: Salamon képviselő úr, majd Wiener képviselő úr következik.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Azt tanácsolom, hogy ne vitatkozzunk ezen az arányosítási témán, mert ez érdemi dolog. Egyébként én eleve úgy gondoltam - bár nem volt ide írva, de ismertem a pártok előzetes véleményét, és több párt megfogalmazta ezt az igényt -, hogy a témában ez úgyis benne van, megkerülhetetlen akkor is, ha beleírjuk a szót vagy ha nem. Nyugodtan beleírhatjuk, egyébként sem kötelez semmire, mert ez azt jelenti, hogy megvizsgáljuk azt a problematikát, hogy ebben kell-e arányosítani. Ez is benne van, nem kötelezte el magát a bizottság az arányosítás mellett azáltal, hogy ez itt most megjelenik mint vizsgálendő témakör. Annyit jelent, hogy meg fogjuk vizsgálni, kell-e, és ha úgy gondoljuk, hogy kell, akkor milyen módjai lehetnek.

Amit Kóródi Mária mondott, az szerintem egy kicsit későbbi dolog. Azt hiszem, az lenne a jó, ha látnánk a legközelebbi ülésen, hogy komplexül az egyes pártok mit gondolnak. Én ezért mondtam azt - és javasolnám is -, hogy féloldalban írják le például azt, hogy a nemzeti kisebbségek képviseletét kétkamarásban vagy egykamarásban látják megoldani. Csak egy példát mondok: annyi szerepelne egy Fidesz általi beadványban, hogy a választópolgárnak választani kell egy területi lista vagy egy kisebbségi lista között, és nem írnék többet róla. Ebben benne van a lényeg, nevezetesen, hogy azon a nyomvonalon látjuk-e, ahogy eddig is próbálgattuk, vagy egy kétkamarásnál. Tehát írjuk le pártonként féloldalban, hogy hogyan képzeljük el a választási rendszert. Ezeket be lehet venni már ott, hogy arányosabb legyen. Ez az elem legyen nagyobb vagy az, ez az elem szűnjön meg, az az elem nézzen ki másképp és a többi. Ezt lássuk tisztán, és erről vitatkozzunk. És még mindig mondhatjuk azt, hogy három-négy koncepció is kirajzolódni látszik. Ezután mondhatjuk a belügyminiszter úrnak, hogy mind a négyet, vagy mind a hármát modellezze.

Lehet, hogy a pártok meg fogják magukat kötni, ha ehhez ragaszkodnak. Akkor modellezze a Belügyminisztérium, de azokat modellezze, amelyek itt felmerülnek, legalább amelyekhez egy párt erősen ragaszkodik. Ezt egy további ütemnek javaslom.

ELNÖK: Köszönöm. A jelentkezés sorrendje szerint megadom a szót Wiener György képviselő úrnak.

DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Tisztelt Bizottság! Mindenféleképpen szükségesnek tartom, hogy az arányosítás, illetőleg az egyéni és listás mandátumok aránya az első érdemi tanácskozásunk tematikái közé bekerüljön. Felmerült - Balczó képviselőtársam utalt rá -, hogy az arányosítás, az arányosság fogalmát kellene egzaktabban megragadni. A tudomány különféle módszereket dolgozott ki. Ezek egyébként nem is bonyolult módszerek egy választási rendszer arányosságának a mérésére vonatkozóan. Ezek egyszerű indexek: a Loosemore-Hanby index, a Gallagher index, az arányossági együttható. Mindegyiknek megvan az előnye és a hátránya. Ezek alapján a magyar és az EU-tagállamok választási rendszereinek arányosságát pontosan lehet mérni, és Magyarországot ebben az arányossági rangsorban el is tudnánk helyezni. Azt javaslom, hogy az arányosság egzakt kategóriáit vegyük figyelembe.

Ami pedig a töredékszavazatok kérdéskörét illeti, ha a rendszert sikerülne arányosítani, akkor lehetséges, hogy a mostani bonyolult töredékszavazatokra épülő rendszerre már nem is lenne szükség - de ez már egy érdemi kérdés.

Végezetül: Salamon képviselőtársam megjegyezte, hogy írjuk le egy fél oldalon, pontosabban minden párt írja le egy fél oldalon a saját álláspontját. Ezek olyan bonyolult kérdések, hogy szinte lehetetlen fél oldalon leírni. Ha van igény arra, hogy minden párt kifejtse a véleményét a kérdésekben, amelyek felmerülnek - bár a sorrendiséget talán itt is érdemes lenne figyelembe venni -, abban az esetben ez lehet egy munkamódszer. De lehet egy munkamódszer az is, hogy a következő ülésen mindegyik párt - természetesen előre kidolgozott koncepció alapján - részletesen kifejti a véleményét, és az adott konkrét kérdésekben a részletekbe is belemegy, mert azok nélkül érdemben nem tudnánk előrehaladni. Ez pedig világosan jelzi, hogy a négy ülés nem lesz elegendő, és a szakértői megbeszélések szerepe szükségszerűen felértékelődik.

ELNÖK: Köszönöm. Salamon képviselő úr a szó.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Félreértés ne essék, én senkinek sem akartam azt mondani, hogy ne írjon fél oldalnál többet. Ha az MSZP öt oldalban fogja kifejteni a véleményét, tegye. A Fidesz fél, maximum egy oldalban fogja megcsinálni. De azt hiszem, elkerülhetetlen, hogy lássuk, mert szóban előadva nem követhetők az egyes pártok álláspontjai. Könyörgöm, ne váljon olyanná ez az ülés, hogy beszélgetünk a választási rendszeréről, és okosakat mondunk. Itt vannak azok az emberek, akik ehhez értenek, és ki tudják tölteni a három-négy órás bizottsági ülést, de ennek így nincs értelme. Lássuk, tudjuk meg, hogy melyik párt mit gondol, és aztán azt, hogy hogyan és merre tudunk továbblépni.

ELNÖK: Köszönöm. Lassanként kialakul a tematika. Elfogadva Kóródi Mária és Wiener György javaslatát, négy témakör körül látszik kifermálódni konszenzus.

Az első - mint alapkérdés - az Országgyűlés létszámának csökkentése (egyfordulós, kétfordulós). Ez az arányosítás kérdése. Ennek kapcsán felmerült a listás és egyéni kérdés. Ezt a témát elviszi a következő ülés.

A második a nemzeti kisebbségek parlamenti képviselete (egykamerás, kétkamerás). Ez szintén nagy témakör. Hadd jelezzem, hogy az emberi jogi bizottság albizottsága - ahogy Lamperth Mónika alelnök asszony felolvasta - éppen 10 órakor kezdte meg a működését. Úgy gondolom, mire idáig jutunk, május eleje körül lesz, addig bő másfél hónapunk van. Addigra

az a bizottság előrehalad, érintkezésbe lépek velük, és minden anyagot megkérünk, esetleg meghívjuk erre az ülésre az albizottság elnökét.

A harmadik - ezek kisebb kérdések, de nagyon fontosak - a külföldi magyarok kérdése. A választójog kérdéseiről van szó, a keretek nagyságáról, a közös listáról, amit az államtitkár úr jelzett, csak közben el kellett mennie a bizottsági ülésről. Ezek technikai jellegűek, amelyekkel - úgy érzem - rövidebb idő alatt lehet végezni.

A negyedik lenne az Európa Parlament választási rendszerének kialakítása. Ennek megtárgyalására akkor kerülne sor, amikor hazajöttünk Strasbourgból.

Ezt a négy témát négy ülésen tudnánk megtárgyalni. Annyi lehetőségünk van, hogy az ülések hosszúságát tudnánk nyújtani, tudniillik több alkérdés van, amely felmerült. Így meg tudnánk tenni, hogy két-három-négy órás üléseket tartanánk. Úgy gondolom, hogy az alapproblémák megoldását véghez tudnánk vinni a négy ülésen. Amennyiben szeptemberben előre tudnánk haladni, akkor szeptemberben újabb hónapokat kérnénk a parlamenttől, és eredményre juthatnánk. Így 15-16 órás vita lenne. Az eddigi vita alapján azt a sorrendet látom megfelelőnek, amit felsoroltam.

Mielőtt döntenék, kérdezem, hogy ki kíván hozzászólni. *(Dr. Kóródi Mária jelentkezik.)* Tessék, Kóródi alelnök asszony!

DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Tulajdonképpen ezt elfogadhatónak tartom azzal a kicsi pontosítással, hogy a harmadik ülés programját ne ilyen részletezve határozzuk meg. Ha azt írjuk, hogy a választókerületekről beszélünk, abba a zárójelbe ugyanúgy, mint az egykamarás és a kétkamarás, altémaként bekerülhet a külföldön élő magyarok választási joga. Tehát nem adnék egy külön napirendi jelentőséget ezzel a kérdéssel a külföldön élő magyaroknak. A javaslat többi része számomra elfogadható.

ELNÖK: Hadd vitatkozzam! Megmondom őszintén, hogy ez egy eljárási kérdés. Eddig a kompromisszum miatt a kisközös frakció számára lényeges politikai kérdésben engedtünk. Tudom nagyon jól, hogy az eltérő frakcióknak eltérő álláspontjuk van a külföldön élő magyarok ügyében. A választókerületek nagyságának kérdése körül mindent mindenhova oda lehet kötni. Úgy érzem, az a politikai jelentősége a kérdésnek, hogy ez a külföldi magyarok választójogát érinti. Ezért nem teszi lehetővé, hogy tematikusan hozzákössük, illetve kérdés, hogy annak a fontossága is megengedi-e. Öt szavazat kell ahhoz, hogy ez eldőljön, tehát lehet, hogy nem megy végig a külföldi magyarok választójoggal való felruházása. Ennek ellenére egy ülésen belül három önálló kisebb témakör van, ezért rövidebb lesz a vita. Úgy gondolom, hogy ehhez ragaszkodni kellene. Eddig három frakció jelezte, hogy a külföldi magyarok kérdését - mint politikai kérdést - meg szeretné vitatni.

Balczó képviselő úr!

BALCZÓ ZOLTÁN (MIÉP): Az elnök úr által összegzett sorrendet támogatjuk, hogy ebben a sorrendben foglalkozzunk ezekkel a kérdésekkel. Egyet viszont lényegesnek tartok. Ha megegyezünk abban, amit Salamon képviselő úr, illetve Wiener képviselő úr talán egy kicsit más felfogásban elmondott, akkor szerintem is van értelme annak - és gyorsítja az itteni tárgyalást -, ha megegyezünk egy határidőben, és megegyezünk abban, hogy körülbelül milyen szintig írja le minden frakció azt, hogy hogyan képzelel el elvileg ezt a változtatást. De ha ezt mondjuk két frakció nem csinálja meg, akkor semmit nem haladunk előre. A másik: azt tartanám jónak, ha valaki nem fél oldalban foglalná össze, hogy mit akar, milyen arányt, milyen létszámot, hanem lehetőleg elveket és indokokat is mellékelne. Lehet, hogy naiv vagyok, de bízom abban, hogy amikor vitázni fogunk, akkor az önös érdekeinken túl talán megpróbáljuk - legalábbis ahhoz csatolva - bizonyos elvekkel képviselni azt, amit akarunk.

Javaslatom szerint minimum terjedelmet sem célszerű megszabni. Olyan anyagot kellene készíteni, amelyben nemcsak azt írjuk le, hogy mit akarunk, hanem azt is, hogy körülbelül miért akarjuk.

Csak egyetlenegy példát mondanék, egy kiragadott állítást, amin lehet vitatkozni. Megítélésünk szerint a jelenlegi választási rendszerben a választói magatartást figyelembe véve a második forduló egyéni választás nagyon erősen tekinthető - tisztelet minden egyéni képviselőnek, aki bejut - egy többségi típusú, két párt közötti tulajdonképpen pártválasztásnak. Ez csak egy állítás volt, amit nem akarok meggyőzni vagy vitatni. Csak azt akarom jelezni, hogy amikor bizonyos elvek mellett egy elképzelést le fogunk írni, célszerű, ha odaírjuk, hogy milyen indokok alapján akarunk valamit módosítani, mert ez viszi előre és gyorsítja az itteni vitát. Tehát az, ha nemcsak leírjuk a számokat, hanem valamilyen módon az indokainkat is.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Úgy tűnik, lassan kialakul a konszenzus. Hadd tegyem hozzá - eddig nem említettem, bár egy téma kapcsán felmerült -, hogy Tóth Zoltán államtitkár úr megkapja ezt az eldöntött, meghatározott tematikát annak érdekében, hogy mindegyikhez a lehetséges modelleket, a lehetséges statisztikákat készítsék el. A jelenlévő államtitkárnak az ülést megelőzően az elkészült anyagokat folyamatosan kiküldik. Természetesen mindenki megkapja a bizottsági ülés előtt. *(Dr. Fenyvessy Zoltán: Előtte egy héttel!)* Igen, ezt jelzem neki.

Összefoglalva: ezt a négy témakört fogjuk megtárgyalni. Az első az Országgyűlés létszámának csökkentési lehetőségei (egyfordulós, kétfordulós kérdés, az arányosítás kérdése).

A második a nemzeti kisebbségek önálló parlamenti képviselőinek lehetősége, zárójelben egykamara, kétkamara. Harmadik, itt három kisebb téma van: a külföldi magyarok választási joga; a választókerületek nagyságának újragondolása; közös lista. Negyedik: az Európa parlamenti választások magyar szabályai. Ez a négy nagy témakör, ezzel a sorrenddel. Ha egyetért a bizottság, akkor kérem, frakciónként jelezzék.

Elsőként rögtön egyezzünk meg, hogy amennyiben két tag lesz jelen az ülésen egy-egy frakciótól, és mindenkinek egy szavazata van, kérem, hogy egymás között döntsék el, és minden frakcióban egyvalaki jelezze. Van egy nagyon fontos eljárási kérdés, tudniillik elképzelhető, hogy a szavazás előtt egy egyperces vagy kétperces szünetet kell elrendelni, amíg megbeszéli a bizottság, és megbeszéli a frakciók, ha ketten vannak jelen. Ezt a sorrendet felsoroltam, kérek a frakcióktól egy-egy jelentkezőt.

Akkor kezdjük! Fenyvessy Zoltán? *(Dr. Fenyvessy Zoltán: Igen.)* Wiener György? *(Dr. Wiener György: Igen.)* Kóródi Mária? *(Dr. Kóródi Mária: Igen.)* Horváth Balázs? *(Dr. Horváth Balázs: Igen.)* Salamon László? *(Dr. Salamon László: Igen.)* Turi-Kovács Béla? *(Dr. Turi-Kovács Béla: Igen.)*

Megállapítom, hogy a bizottság ezt a tematikát, munkarendet egyhangúlag elfogadta. Köszönöm szépen. Az ülés döntésének megfelelően a következő bizottság összehívásáról intézkedni fogok. Köszönöm a bizottság tagjainak a megjelenését.

(Az ülés befejezésének időpontja: 12 óra 03 perc)

Dr. Pokol Béla
elnök

Tartalomjegyzék

<i>Elnöki megnyitó</i>	4
<i>Napirend előtti hozzászólások</i>	4
<i>A bizottság működési rendjének megvitatása</i>	4
<i>Eljárási kérdések megvitatása</i>	4
<i>Elnöki bevezető</i>	4
<i>Hozzászólások</i>	5
<i>A választási reform témái</i>	14
<i>Elnöki bevezető</i>	14
<i>Hozzászólások</i>	14